

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': הכל חייבין בראייה, חוץ מחרש שוטה וקטן, וטומטום ואנדרוגינס, נשים ועבדים שאינן משוחררין, החיגר והסומא והחולה והזקן, וכל שאינו יכול לעלות ברגליו. איזהו קטן? כל שאינו יכול לרכוב על כתיפו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית, דברי ב"ש. וב"ה אומרים, כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית שנאמר [שמות כג יד] שלש רגלים:

גמ': **תנן, הכל חייבין בראייה, חוץ מחרש שוטה וקטן.** מתני' בראיית קרבן **שקטן פטור מקרבן.** אבל בראיית פנים, **אפילו קטן חייב,** מן הדא **דכתיב** [דברים לא יב] הקהל את העם האנשים והנשים והטף. ואין קטן גדול מטף? **ואם טף חייב ק"ו קטן.** תניא, מעשה בר"י בן ברוקה ור"א חסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד, והקבילו רבי יהושע בבקיעין. אמר להן, מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום? אמרו לו, הכל תלמידך ומימך אנו שותים. אמר להן, אעפ"כ א"א לבית המדרש שלא יהא בו דבר חדש בכל יום [דף א עמוד ב] מי שבת שם מי דרש באותה שבת? אמרו לו, ר' **אלעזר** בן עזריה. מה היתה פרשתו? הקהל את העם האנשים והנשים והטף. פתח בה ואמר, הואיל והאנשים באין ללמוד, והנשים שפטורות מתלמוד תורה באות לשמוע את המצוות, הטף למה באו? אלא כדי ליתן שכר למביאייהן. אמר להן, אין הדור יתום שר' **אלעזר** בן עזריה בתוכו. אתיא דרבי **אלעזר** בן עזריה **שאמר שנשים פטורות מלמוד תורה,** דלא כבן עזאי **שסובר שנשים חייבות.** דתנינן תמן, **אינה מספקת לשתות, עד שפניה מוריקות, ועיניה בולטות, והיא מתמלאה גידים.** והן אומרים, **הוציאה הוציאה שלא תטמא את העזרה. אם יש לה זכות, תולה לה. יש זכות תולה לה שנה אחת, ויש זכות תולה לה ב' שנים. ויש זכות תולה לה ג' שנים,** מיכן אמר בן עזאי, חייב אדם ללמד את בתו תורה. שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. **חוץ מחרש, מניין?** חברייה אמרי בשם ר' **אלעזר** דכתיב [דברים לא יב] למען ישמעון ולמען ילמדון. עד כדון במדבר ואינו שומע, חרש שומע ואינו מדבר **מניין?** אמר ר' אילא בשם ר' **אלעזר,** למען ילמדון, ולמען ילמדו אחרים ואילם אינו יכול ללמד. **והאמר רבי חרש שדיברו בו חכמים בכל מקום שאנו שומע ואנו מדבר?** א"ר יונה, מזה שהמשנה אמרה שחרש פטור ואמרנו שהכוונה גם למדבר ואינו שומע וגם לשומע ואינו מדבר, הדא אמרה דלית כלליי דר' כלליין. **תנינן תמן,** חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום. **דסברינן** מימר, מדבר ואינו שומע חרש. שומע ואינו מדבר חרש. ותנינן, החרש שנחלץ, והחרשת שחלצה, והחולצת לקטן, חליצתה פסולה. וא"ר יוחנן, בשאין יכולין לומר מה שצוותה תורה שיאמרו שכתוב **ואמר** לא חפצתי לקחתה **ואמרה** מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל. **משמע שאף שומע ואינו מדבר דינו נחשב חרש, ואילו אנן תנינן,** חרש שדיברו חכמים בכל מקום, שאינו לא שומע ולא מדבר. **הדא מסייעה לר' יונה,** דר' יונה אמר, הדא אמרה, לית כלליי דרבי כלליין. ר' יוחנן בעי, חרש באזנו אחת מהו? אמר רבי יוסי בי רבי בון, מחלוקת רבי יוסי ורבנן, דתניא **כתיב** [שמות כח מ] ולבני אהרן תעשה כתנות. רבנן אמרו, שתי כתנות לכל אחד ואחד. רבי יוסי אומר, אפילו כתנות אחת לכל אחד ואחד. מה טעמון דרבנן? **דכתיב,** ולבני אהרן תעשה כתנות. מה טעמא דרבי יוסי? **למאה** בני אהרן תעשה כתנות **אבל לכל כהן די באחת.** והכא **כתיב** [דברים לא יא] תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם. רבנן אמרי, שתי אזניים לכל אחד ואחד. רבי יוסה אומר, אפילו אוזן אחת לכל אחד ואחד **ומה שנאמר באזניהם הכוונה באזניהם של כל ישראל :** שוטה מ"ט? : אמר רבי **אלעזר** דכתיב [שם ד לה] אתה הראת לדעת, **ושוטה אין בו דעת:** קטן: רבי ירמיה ור' אייבו בר נגרי הוון יתיבין אמרין, תנינן אי זהו קטן **שפטור?** כל שאינו יכול לרכוב על כתיפו של אביו. **והא כתיב למען ישמעון ולמען ילמדון.** וקטן אפילו יכול לרכוב על כתיפו של אביו שומע? וקטן [דף ב עמוד א] מדבר? חזרון ואמרון גזרת הכתוב היא שקטן חייב **מדכתיב** [דברים טז טז] כל זכורך. לרבות את הקטן. ויימר כל זכורך לרבות את החרש? **אמר קרא,** למען ישמעון ולמען ילמדון. פרט לחרש. ויימר למען ישמעון ולמען ילמדון פרט לקטן? אמר ר' יוסה, מאחר שכתוב א' מרבה, וכתוב א' ממעט. מרבה אני את הקטן שהוא ראוי לבוא לאחר זמן. ומוציא את החרש שאינו ראוי לבוא לאחר זמן. שמואל בר אבא בעא קומי רבי זעירה. קטן חרש מהו שיהא חייב? א"ל, איתא חמי, יציבא בארעא וגיורא בשמי שמייא? אילו גדול חרש פטור.

קטן חרש לא כ"ש? א"ר ירמיה, בדיון היה **שקטן שאינו חרש** יהא פטור, **אלא שגזירת** הכתוב הוא **מדכתיב** כל זכורך, לרבות את הקטן. **וכוון שלמדנו שכל זכורך בא לרבות** הייתי אומר אפילו גדול חרש יהא חייב שלא לחלוק בהילכות זכורך, **לכן** הוי צורכה לההוא דאמר רבי יוסה, מאחר שכתוב א' מרבה וכתוב א' ממעט. מרבה אני את הקטן שהוא ראוי לבוא לאחר זמן, ומוציא אני את החרש שאינו ראוי לבוא לאחר זמן. **וממילא קטן חרש שלא ראוי לבוא לאחר זמן פטור**: טומטום: [דף ב עמוד ב] הכל מודים בטומטום שנקרע ונמצא זכר ב"ט הראשון שהוא חייב. מה פליגין, **שנקרע** בשאר הימים. חזקיה אמר, את שהוא חייב בראשון, **חייב בשני. את שאינו חייב בראשון**, אינו חייב בשני. **רבי יוחנן אמר**, כל **שבעה** תשלומין לראשון. א"ר אילא, מפסח השני למד **רבי יוחנן**. כמה **דרבי יוחנן** אמר תמן, פסח שני תשלומין לראשון. כן הוא אמר הכא, כל **שבעה** תשלומין לראשון. רבי הושעיה אמר, כל **שבעה** חובה. מה נפק מן ביניהן? **גר שנתגייר** בשאר הימים. על דעתיה דחזקיה **ודרבי יוחנן** פטור. ע"ד דר' הושעיה, חייב. [דף ג עמוד א] אף בטמא כן. ניטמא **קדם הרגל ונטהר** בשאר הימים. ע"ד דחזקיה **ודרבי יוחנן** פטור. ע"ד דר' הושעיה, חייב. א"ר יוסה, תמן בטמטום ראוי הוא. קריעה היא שגרמה שגילתה שכל הזמן היה זכר והיה חייב. ברם הכא הטמא עצמו אינו ראוי ובהא אולי לדעת כולם יהיה פטור: אנדרוגינס. **כתיב כל זכורך**, שכולו זכר פרט לאנדרוגינס. תמן תנינן, **ספק ואנדרוגינס** אין מלים אותו בשבת אין מחליין עליו את השבת, ר' יהודה מתיר באנדרוגינס משמע שרבי יהודה סובר שאנדרוגינס נחשב זכר. מה אמר הכא ר' יהודה האם רבי יהודה סובר אנדרוגינס חייב בראיה או פטור? **נישמעינה מן הדא דתנן, הכל חייבין בראייה, חוץ מחרש שוטה וקטן, וטומטום ואנדרוגינס, ואמר יוחנן בן דהבאי משם ר' יהודה, אף הסומא. ולית בר נש אמר אף, אלא דהוא מודי על קדמייתה** מכאן שר"י מודה שאנדרוגינס פטור מראיה. מחלפה שיטתיה דרבי יהודה? תמן **גבי מצוות ראייה** הוא אמר פרט **לאנדרוגינס**, והכא **גבי מילה** אמר לרבות? ר' יודה ורבנן מקרא אחד הן דורשין **דכתיב, וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה וגו'.** רבנן דורשין ערל, מה ת"ל ערל זכר הרי פשיטא שערל שהוא זכר שהרי אין ערלה בנקבות? עד שיהא כולו זכר **להוציא אנדרוגינס.** ר' יודה דרש זכר. מה ת"ל ערל? ואפילו מקצתו זכר, **לרבות אנדרוגינס.** ברם הכא **כתיב** [שמות כג יז] כל זכורך, פרט לאנדרוגינס: נשים. **ואנדרוגינס כתיב** כל זכורך, פרט לנשים: עבדים. **נישמעינה מן הדא, דכתיב שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'.** את שאין לו אדון אלא הקדוש ברוך הוא, יצא העבד שיש לו אדון אחר. א"ר יהושע בן לוי, מניין שכל המקיים מצות ראייה כאילו מקביל פני שכינה? מן הדא **דכתיב** [שם לד כג] שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' וגו': חיגר. דכתיב רגלים: חולה. דכתיב [דברים טז יד] ושמת: זקן. דכתיב רגלים. א"ר יוסה, תרתיהון לקולא. יכול לשמוח ואינו יכול להלך, קורא אני עליו רגלים. יכול להלך ואינו יכול לשמוח, קורא אני עליו ושמת. **תנן, איזהו קטן? כל שאינו יכול לרכוב על כתיפו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית, דברי ב"ש. וב"ה אומרים, כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית שנאמר [שמות כג יד] שלש רגלים. אמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי, ב"ש וב"ה מקרא אחד הן דורשין. בש"א, כתוב אחד אומר זכורך לרבות קטן, וכתוב אחר אומר רגלים להוציא קטן שלא יכול להלך, טול בינתיים, את שהוא יכול לרכוב על כתיפו של אביו. והא אפילו קטן בן יומו יכול הוא לרכוב? אלא את שהוא רואה כתיפו של אביו ומפסיע לקראת אביו שרוצה שירכיבו על כתפיו. ב"ה דורשין, כתוב אחד אומר זכורך, וכתוב אחד אומר רגלים, טול בינתיים את שהוא יכול לאחוז בידו של אביו. ולענין טהרות שהדין שאם יש בו דעת להישאל ספיקו ברשות היחיד טמא ואת שאין בו דעת להישאל ספקו טהור **את אמר, את** שהוא תפוס ביד אביו, ספיקו כפיקח שיש בו דעת להישאל וספקו ברה"י טמא. אביו תופש בידו, ספיקו כחרש שאין בו דעת להישאל וספקו טהור. ברם הכא **גבי מצוות ראייה, בין כך ובין כך חייב. ר' בון בר חיייה בעא קומי רבי זעירה, איכן היו מראים פנים, בהר הבית או בעזרות? א"ל, נישמעינה מן הדא דתנן, הטמא פטור מן הראייה דכתיב [שם יב ה ו] ובאת שמה והבאתם שמה. ואין טמא מת נכנס להר הבית? הרי אפילו מת עצמו מותר במחנה לזויה? הדא אמרה, בעזרה היו מראים פנים וטמא מת אסור להיכנס לעזרה. תנן איזהו קטן? כל שאינו יכול לרכוב על כתיפו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית [דף ג עמוד ב] מאיכן בירושלים את מודד, מן החומה או מן הבתים? תני שמאל לא מן החומה ולא מן הבתים אלא מן השילוח, ושילוח היה באמצע המדינה. ר' בון בר חיייה בעא קומי ר' זעירה, מהו לשלח חגיגתו ביד אחר? אמר ליה נישמעינה מן הדא דתנן, מוכי שחין ופולפסין שנוסף מהם ריח רע מהפה פטורין מן הראייה דכתיב, ובאת שמה והבאתם שמה, **ואלו אינם יכולים להיכנס לעזרה לפי שריחם רע ואין זה מכבוד המקום.** הטמא פטור מן הראייה דכתיב [דברים לא יא] בבוא כל ישראל לראות וגו', הראוי לבוא עם כל ישראל****

מביא, ושאינו ראוי לבוא עם כל ישראל אינו מביא. ואם יכול לשלח חגיגתו ביד אחר, אמאי פטור? וישלח חגיגתו ביד אחר? א"ר יוסי, זאת אומרת שאינו משלח חגיגתו ביד אחר. ר' שמי בעי, או חילוף? מוכי שחין ופולפסין פטורין מן הראיה דכתיב בבא כל ישראל לראות יצאו אילו שאינם יכולים לעלות עם כל ישראל לפי שריחם רע. הטמא פטור מן הראיה דכתיב, ובאת שמה והבאתם שמה. וטמא אסור להיכנס לעזרה. חזר ר' שמי ואמר, על כרחך צריכים ללמוד כך. שהרי מוכי שחין ופולפסין, אעפ"י שאינן ראויין לבוא עם כל ישראל, ראויין הן לבוא בפני עצמן לכן צריך ללמד מהפסוק בבא כל ישראל שכיוון שאינם יכולים לבא עם כל ישראל אפילו לבד לא יבואו. הטמא אינו ראוי לא בפני עצמו ולא עם כל ישראל לכן הוא נלמד, מהפסוק ובאת שמה והבאתם שמה. הפריש חגיגתו ומת, היורשים מה שיביאו אותה? ר' אילא אמר, כתיב יראה כל זכורך. וכתיב ולא יראו פני ריקם. ודרשינן יראה יראה, הראוי לבוא מביא, ושאינו ראוי לבוא, אינו מביא. וכיוון שמת אין היורשים מביאים חגיגתו. א"ר זעירה, כההיא דר' יוחנן ור' יונתן תרויהוון אמרין כתיב[שמות לד כ] כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם. הקיש ראה לפדין הבן מה פדין הבן, אפי' לאחר מיתה, אף הכא לא יראו פני ריקם אפילו לאחר מיתה. והיורשים צריכים להביא. אמר רבי אבא בר ממל, מחלוקת שמואל ורבי יוחנן, דתנינן תמן. האשה היולדת שחייבת חטאת ועולה שהביאה חטאתה ומתה, יביאו היורשין עולתה. עולתה ומתה, לא יביאו היורשין חטאתה שחטאת שמתו בעליה הולכת למיתה. שמואל אמר [דף ד עמוד א] במופרשת. רבי יוחנן אמר, אפילו אינה מופרשת. מה אנו קיימין? אם בשירשו קרקע, בהדא אמר שמואל שרק במופרשת? הרי נתחייבו נכסיה בחייה. אם בשירשו מיטלטלין, בהדא אמר רבי יוחנן אמר אפי' אינה מופרשת? הרי מטלטלים אינם משתעבדים. מה נפק מן ביניהון? ירשו קרקע, על דעתיה דשמואל לתבע תובעין, ולמשכן אין ממשכנין. על דעתיה דרבי יוחנן, אף למשכן ממשכנין. ירשו מטלטלין. על דעתיה דרבי יוחנן לתבוע תובעין, ולמשכן אין ממשכנין. על דעתיה דשמואל אף לתבוע אין תובעין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ב

מתני': ב"ש אומרים, הראייה שתי כסף והחגיגה מעה כסף. וב"ה אומרים, הראייה מעה כסף והחגיגה שתי כסף:

גמ': ראייה עולות, וחגיגה שלמים. ב"ש אומרים, מרבין בעולות וממעטין בשלמים. בית הלל אומרים, ממעטין בעולות ומרבין בשלמים. אמר רבי תנחום בר עילאי בשם רבי יוסי בן חנינה. ב"ש ילפין לה מקרבנות העצרת ששם היו יותר עולות משלמים שבעה כבשים לעולה ושני כבשים לשלמים, ב"ה ילפין לה מקרבנות הנשיאים. אמרו ב"ה לב"ש, לא מוטב ללמד קרבן יחיד מקרבן יחיד ולא ללמד קרבן יחיד מקרבן ציבור? אמרו להם ב"ש, מוטב ללמד דבר שהוא נוהג לדורות מדבר שהוא נוהג לדורות, ואל תבא לי קרבן נשיאים שאינו נוהג לדורות. תני, יש בראייה מה שאין בחגיגה, ובחגיגה מה שאין בראייה. שהראייה כולה לגבוה, מה שאין כן בחגיגה. חגיגה נוהגת לפני הדיבור ולאחר הדיבור, מה שאין כן בראייה. חגיגה נוהגת לפני הדיבור? לשון חגיגה נוהגת [דף ד עמוד ב] לפני הדיבור דכתיב[שמות ה א] שלח את עמי ויחוגו לי במדבר, ומצינו שקודם מתן תורה הקריבו שלמים כדכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויזבחו זבחים וגו'. ויש בשמחה מה שאין כן בשניהן. שהשמחה נוהגת בין בדבר שהוא משלו, בין בדבר שהוא משל אחרים כגון שחבירו נתן לנו בשר שלמים, בין בדבר שדרכו לכן, ובין בדבר שאין דרכו לכן שאינו עומד לכך היינו מכסף מעשר שני. ואלו עלת ראייה וקרבן חגיגה, אין נוהגין אלא משלו, ובלבד מדבר שדרכו לכן מכסף חולין. רבי יוסי בעי, ולמה לית אנו אמרין שיש עוד הבדל, דכל שהוא חייב בראייה חייב בשמחה, ויש שהוא חייב בשמחה ואינו חייב בראייה. נשים חייבות בשמחה דכתיב ושמתה אתה וביתך ואינן חייבות בראייה שזו מצות עשה שהזמן גרמא. אמר רבי יהושע בן לוי, ושמחת, אפילו בקונה בשר ממקולין ואינו חייב דווקא בשר שלמים. רבי אלעזר אמר, נאמר כאן שמחה דכתיב ושמחתה בחגיך. ונאמר להלן שמחה דכתיב וזבחתה שלמים ושמחתה לפני ה'. מה שמחה האמורה להלן, שלמים. אף כאן שלמים. רב חונה אכל בשווה פשוט מטבע קטנה כל שבעה שלא נתנו חכמים שיעור כמה יאכל ויצא ידי שמחה. ר' יוחנן אמר. צריך שיהיה קרבן עולת ראייה שווה, לפחות מעה כסף. וקרבן חגיגה לפחות שתי כסף, דבר תורה. תנא רבי יוסי קומי רבי יוחנן. ראייה כל שהוא. חכמים הן שאמרו מעה כסף שתי כסף. א"ל, ויש כעין זו, שהתורה לא נתנה

שיעור וחכמים נתנו? א"ר יונה. וכל השיעורים לא חכמים הן שנתנו? כזית מן המת, כזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרץ. לא אתא מישאול, אלא על הדא דתני רבי הושעיא [שמות כג טו] לא יראו פני ריקם, אפילו כל שהוא שהרי אף כל שהוא *אן זה ריקם*. חכמים הם שאמרו מעה כסף שתי כסף. וקשיא, מן דהוא סמך לדבר תורה, הוא אמר חכמים אמרו מעה כסף שתי כסף? **האם מצאנו כעין זה שהתורה אמרה שאין שיעור וחכמים נתנו שיעור?** אמר רבי יוסי בר בון. רבי יוחנן כדעתיה. דרבי יוחנן אמר, כל השיעורים הלכה למשה מסיני. דהוא אמר, מעה כסף שתי כסף דבר תורה. רבי הושעיא כדעתיה, דרבי הושעיא אמר. האוכל איסור בזמן הזה, צריך לרשום עליו את השיעור. שמא יעמוד ב"ד אחר וישנה עליו את השיעורים, ויהיה יודע מאיזה שיעור אכל. אמרי, חזר ביה רבי יוחנן מן הדא ואף הוא סובר שאן שיעור לקרבן מהתורה. רבי יונה ורבי יוסי תרוויהון אמרין, לא חזר ביה. וראיה דלא חזר ביה מן הדא. דאמר רבי אילא. איתפלגון חזקיה ורבי יוחנן. חזקיה אמר. חולק אדם את חובתו לשתי בהמות. ויכול בשתי כסף להביא שני בהמות לחגיגתו. ורבי יוחנן אמר, אין אדם חולק חובתו לשתי בהמות. וצריך שיהא בידו שתי כסף לכל בהמה ובהמה. מזה שרבי יוחנן מקפיד שכל בהמה תהיה שווה לפחות שתי כסף משמע שהוא סובר ששתי כסף זה מדאורייתא. ואמר ר"ש בן לקיש בשם חזקיה, אדם טופל בהמה לבהמה. שאם יש לו הרבה אורחים ורוצה להביא כמה בהמות לשלמי חגיגתו. יכול להביא אחת בשתי כסף חולין, ולצרף בהמות אחרות שקנה בכסף מעשר שני. ואין אדם טופל מעות למעות. ולכן אינו יכול להביא בהמה אחת שנקנתה בכסף חולין ומעשר. ור' יוחנן אמר. טופל אדם מעות למעות, ואין אדם טופל בהמה לבהמה. היאך עבידא? [דף ה עמוד א] הרי לדעת שניהם יכול להביא גם בהמות שנקנו בכסף מעשר לחגיגתו, אזה הבדל הלכתי נובע מהמחלוקת הזו? היו לפניו עשר בהמות לצורך שלמי חגיגה, שקנה בשתי כסף של חולין והשאר בכסף מעשר, והקריב חמש ב"ט הראשון. המותר, מהו שידחה ל"ט אחרון? ר' קריספא אמר, איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש. חד אמר, דוחה. וחרנא אמר, אינו דוחה. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. אמר ר"ז. נפרוש מיליהון דרבנן, מן מיליהון. ר' יוחנן דהוא אמר, אדם טופל מעות למעות, ואין אדם טופל בהמה לבהמה. הוי דהוא אמר, דוחה. שהרי נמצא שבכל בהמה יש חלק מכסף חולין שהקדיש לחגיגתו. שהרי אינו יכול לטפול ולהביא בהמה שכולה מכסף מעשר לשלמי חגיגה. ור"ש בן לקיש, דהוא אמר, אדם טופל בהמה לבהמה ולכן הוא יכול לטפול בהמות שנקנו בכסף מעשר ולצרפם לבהמה שנקנתה בכסף חולין ולהביאם כולם לקרבן חגיגה, ואין אדם טופל מעות למעות. הוי דהוא אמר, אינו דוחה. דכיוון שאן אדם טופל מעות למעות, נמצא שרק הבהמה הראשונה הייתה לעיקר קרבן חגיגה ומה שקרב עימה ביו"ט ראשון היו טפלה לה. אבל שאר הבהמות שנקנו בכספי מעשר ולא הספיק להקריבם ביו"ט ראשון, אינן קרבים ביו"ט שני שאן לו למי לטופלן שכבר הקריב קרבן חגיגתו. כי אתא שמעון בר זוא, אמר בשם ר' יוחנן. לעולם הוא מוסיף והולך ודוחה את יו"ט, עד דהוא אמר, אין בדעתי להוסיף עוד.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ג

מתני': עולות במועד באות מן החולין, ושלמים מן המעשר. ב"ט ראשון של חג, ב"ש אומרים מן החולין. וב"ה אומרים מן המעשר בטופל:

גמ': אמר ר' תנחום בר עילאי בשם ר' יוסי בי ר' חנינה, כך משיבין ב"ש לבית הלל, דבר שהוא בא חובה בא מן המעשר? אמרו להן, אילו בחול, שמא אינו מביא אחת מן החולין וטופל למעשר? אף הכא מביא אחת מן החולין וטופל למעשר. ומניין שהוא טופל למעשר והמעשר נעשה כקרבן חגיגה? א"ר יוסי בן חנינה, נאמר כאן [דברים טז י] מסת, ונאמר להלן [שם יד כד] כי לא תוכל שאתו. מה שאתו האמור להלן, מעשר. אף כאן מעשר. א"ר אלעזר נאמר כאן שמחה דכתיב **ושמחתה בחגיך**. ונאמר להלן שמחה דכתיב **וזבחתה שלמים ושמחתה לפני ה'.** מה שמחה האמורה להלן, מעשר. אף כאן מעשר. ויביא כולם מן המעשר? עולא בר ישמעאל אמר, נאמר כאן מסת. ונאמר להלן [בראשית מג לד] ותרב משאת בנימן. מה משאת שנאמר להלן, אחת עיקר והשאר טפילה שקיבל את חלקו והוסיפו לו עוד

ארבע חלקים. **אף מסת שנאמר כאן, אחת עיקר והשאר טפילה.** א"ר יוסי בי ר' בון, והלא שלמי נדבה כשלמי חגיגה הן, ולמה הוא טופל לון רק בגלל אילין קרייא? למה צריך פסוק ומאי נפקא מינה אם מביא שלמי נדבה מכסף מעשר שני או שטופל ונעשה כשלמי חגיגה? ללמדך שדוחין עליהן יום טוב

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ד

מתני': ישראל יוצאין ידי חובתן בשימחה, בנדורים ובנדבות ובמעשר בהמה. והכהנים, בחטאת ובאשם ובחזה ובשוק ובבכור, אבל לא בעופות ולא במנחות:

גמ': ר' זעירה ועולא בר ישמעאל אמרו בשם ר' אלעזר. שלמי חגיגה ששחטן מערב הרגל אינו יוצא בהן ידי חובתו ברגל שאינו יוצא אלא אם שחט בזמן שמחה. התיב ר' אבא, והא תני חגיגת ארבעה עשר יוצאין בה משם שמחה [דף ה עמוד ב] ואין יוצאין בה משם שלמים חגיגה? א"ר זעירה תיפותר שלא הספיק להקריב בארבע עשר בששחטה ברגל. א"ר אבא, אם בששחטה ברגל, אין זו חגיגת ארבעה עשר. מאי כדון האם יוצא בחגיגת ארבע עשר או לא? א"ר זעירה. עד דאנן תמן שמעתנה דאמר עולא בר ישמעאל בשם ר' אלעזר. כד סלקינן הכא שמעתנה דאמר ר' חיייה בשם ר' אלעזר. נאמר [דברים טז טו] והיית אך שמח, לרבות לילי י"ט האחרון לשמחה, או יכול אף לילי י"ט הראשון? ת"ל והייתה אך שמח, אך חלק. שמרבים ערב י"ט אחרון שיש לו במה לשמוח וממעטים ערב י"ט ראשון שאן לו במה לשמוח שצריך לשחוט בזמן שימחה ובלילה אסור לשחוט ואינו יוצא בשחיטת יום י"ד. ר' חיייה אמר בשם ר' אלעזר נאמר [שם יד] ושמחת בחגך, משאת מתחייב בחגיגה, את מתחייב בשמחה. ובערב י"ט ראשון שלא נתחייב בחגיגה אינו יכול לשחוט שלמי שמחה. התיבון והתיבין ההלל והשמחה שמונה. הגע עצמך שחל יום הראשון להיות בשבת. לשוחטן מערב הרגל אין את יכול, דאמר ר' זעירא ועולא בר ישמעאל בשם רבי אלעזר, שלמי חגיגה ששחטן מערב הרגל אינו יוצא בהן ידי חובתו ברגל, לשוחטן ברגל אין את יכול שכבר למדנו שאין חגיגה דוחה את השבת. אימתי אז למה אמרו ההלל והשמחה שמונה? אמר רבי יוסה, קיימה רב אבודמי נחותה, בכהנים ובשעיר כך שדי שיש מי שיכול לשמוח בכל שמונת ימי החג. תנן, אבל לא בעופות ולא במנחות: מ"ט? דכתיב זבח

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ה

מתני': מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מעוטים, מביא שלמים מרובין ועולות ממועטות. אוכלים מעוטין ונכסים מרובין, מביא עולות מרובות ושלמים ממועטין. זה וזה ממועטין, על זה נאמר מעה כסף ושתי כסף. זה וזה מרובין, על זה נאמר [שם יז] איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך:

גמ': עני וידו רחבה, קורא אני עליו איש כמתנת ידו. עשיר וידו מעוטה, קורא אני עליו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. עני וידו מעוטה, על זה נאמר אין פחות משתי כסף. איש, פרט לקטן. ר' ירמיה בעי, אמר הרי עלי חגיגה בחמש סלעים והביא בשתיים. כיוון שהביא כשיעור יצא, או לא יצא שכבר נקבע? א"ל ר' יוסי, ולמה לא? אילו מי שאמר הרי עלי אשם שדינו לפחות בשני סלעים בחמש סלעים, שמא לא נקבע ואם הביא בשנים לא יצא? אף הכא נקבע

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ו

מתני': מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג, חוגג והולך את כל הרגל וי"ט האחרון. עבר הרגל ולא חג, אינו חייב באחריותו. על זה נאמר [קהלת א טו] מעוות לא יוכל לתקון, וחסרון לא יוכל להמנות

[דף ו' עמוד א] גמ': תנן, מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג, חוגג והולך את כל הרגל וי"ט האחרון. **אף שיו"ט אחרון של חג רגל בפני עצמו לעניין תשלומים הרי הוא תשלומים דראשון. מניין? אמר ר"י בשם ר' ישמעאל, נאמר ט"ו בפסח, ונאמר ט"ו בחג. מה ט"ו שנאמר בפסח, י"ט האחרון תשלומין לראשון שהרי הוא חלק מחג הפסח ואינו רגל בפני עצמו, אף חמשה עשר שנאמר בחג, י"ט האחרון תשלומין לראשון. אמר יהודה בר ספרא בשם ר' הושעיה כתיב[ויקרא כג מא] וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים. וכי שבעה הם? והלא שמונה הם? אלא צא שבת מהם שבשבת לא מביאים קרבן חגיגה הרי שבעה. א"ר יוסי, וכי מיכן למדנו שאין חגיגה דוחה את השבת? לא ממקום אחר? שהרי חגיגה קרבן יחיד וקרבן יחיד לא דוחה שבת. התיב ר"י אחוי דרב ספרא, והא תני אף בפסח כן. דכתיב[במדברה כז יז] חג שבעת ימים מצות יאכל. מעתה צא שבת מהן הרי ששה. וכאן אין יום נוסף להשלים. ואף בחג הסכות פעמים שהם שישה הגע עצמך שחל י"ט הראשון ויום טוב האחרון להיות בשבת, מעתה צא מהם שני ימים, הרי ששה. כי אתא ר' חנניה אמר, יהודה בר ספרא אמר בשם ר' הושעיה כתיב [שמות יב יד] וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים. וכי שבעה הם? והלא שמונה הם. אלא צא שבת מהם, שכבר למדנו ממקום אחר שאין חגיגה דוחה שבת, אלא מלמד שיום טוב האחרון תשלומין לראשון. ואף שיש פעמים שהם רק שישה ברוב השנים הם שבעה א"ר יוחנן ותני כן, שמיני רגל בפני עצמו, פייס בפני עצמו, ברכה בפני עצמה, קרבן בפני עצמו. רגל בפני עצמו, דא"ר אבון בשם ר' אחא, בכולהם כתיב וביום, וכאן כתיב ביום. ללמדך שהוא רגל בפני עצמו. פייס בפני עצמו, שרק ביום הראשון היה פייס לקבוע ממי להתחיל וכל שאר הימים המשיכו ממנו לפי הסדר. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן דתנן, בשמיני חזרו לפייס כרגלים. ברכה בפני עצמו. אמר רבי אילא זמן שהחינו. קרבן בפני עצמו. פר אחד איל אחד: ולא כמו בשאר ימי סכות שהקריבו את פרי החג שביום הראשון הקריבו שלושה עשר פרים ובכל יום היה פוחת אחד**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ז

מתני': ר"ש בן מנסיא אומר, אי זהו מעוות שאינו יכול לתקון? זה שבא על הערוה והוליד ממזר. אם תאמר בגנב וגזלן? יכול הוא לחזור ולתקן. ר"ש בן מנסיא אומר, אין קורין מעוות אלא למי שהוא מתוקן מתחילה ונתעוות. ואיזה זה? זה תלמיד חכם שפורש מן התורה:

גמ' תני ר"ש בן יוחי, אם ראית עיירות שנתלשו ממקומן בארץ ישראל, דע שלא החזיקו בשכר סופרים ומשנים מלמדי משנה מה טעמא? שנאמר [ירמ' ט יא] על מה אבדה הארץ, נצתה כמדבר מבלי עבר? ויאמר ה', על עזבם את תורתי. רבי יודן נשייא, שלח לרבי חייה ולר' אסי ולר' אמי, למיעבור בקירייתא דארעא דישראל, למתקנה לון ספרין ומתניינין. עלין לחד אתר ולא אשכחון, לא ספר ולא מתניין. אמרין לון, אייתון לן נטורי קרתא. אייתון לון סנטורי [דף ו' עמוד ב] קרתא שומרים. אמרון לון, אילין אינון נטורי קרתא? לית אילין אלא חרובי קרתא. אמרין לין ומאן אינון נטורי קרתא? אמר לון, ספרייא ומתניינייא. הדא היא דכתיב [תהילים קכז א] אם ה' לא יבנה בית וגו'. רבי חונה ור' ירמיה אמרו בשם ר' שמואל בר רב יצחק, מצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עכו"ם ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים, ועל מאסם בתורה לא ויתר. מה טעמא? שנאמר [ירמ' ט יא] ויאמר ה' על עזבם את תורת, על אשר עשו עכו"ם וגילוי עריות ושפיכות דמים אין כתוב כאן. אלא ויאמר ה' על עזבם את תורת. א"ר חייה בר אבא, אם אותי עזבו, אוותר להם אם את תורת שמרו, שאילו אותי עזבו ותורת שמרו, אור שבה היה מקרבן אצלי. רב חונה אמר, למד תורה שלא לשמה. שמתוך שלא לשמה את בא לשמה. ר' יהודה כשהיה רואה את המת או את הכלה מתקלסין, היה נותן עיניו בתלמידים ואומר, המעשה קודם לתלמוד. והפסיקו ללמוד ויצאו ללות את המת או לשמח את הכלה. נמנו בעליית בית ארים, התלמוד קודם למעשה. ר' אבהו הוה בקיסרין, שלח לר' חנינה בריה מזכי ללמוד בטיבריה, שלחון ואמרון ליה, גמל הוא חסד. שלח כתב ליה המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטיבריא? וכבר נמנו בעליית בית ארים בלוד, התלמוד קודם למעשה. רבנן דקיסרין אמרין, הדא דאת אמר, בשיש שם מי שיעשה. אבל אם אין שם מי שיעשה, המעשה קודם לתלמוד. דלמא. ר' חייה ר' יסא ור' אמי

ענין מיתי אחרי לגבי ר' אלעזר אמר לון, אן הויתון יומא דין? אמרון ליה, גמל חסד אמר לון, ולא הוה תמן חורנין? א"ל מגיר גר הוה שאין לו קרבים שיעסקו בקבורתו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק א הלכה ח

מתני': היתר נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמכו. הילכות שבת חגיגות והמעילות, הרי הם כהררים התלוין בשערה, שהן מקרא ממועט והלכות מרובות. הדינים והעבודות, הטהרות והטמאות והעריות יש להן על מה שיסמכו והן גופי תורה:

גמ': **תנן, היתר נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמכו** שזה הלכה למשה מסיני ואין אפילו סמך מהתורה. **תני ר' אליעזר אומר, יש להן על מה שיסמכו דכתיב** [שם קיט קו] **נשבעתי ואקיימה, משמע שפעמים שאינו מקיים על ידי התרה.** ר' יהושע אומר, יש להן על מה שיסמכו **דכתיב** [שם צה יא] **אשר נשבעתי באפי. באפי נשבעתי, חוזר אני בי. תמן תנינן, ארבעה נדרים התירו חכמים. נדרי זירוזין, נדרי הבאי, נדרי שגגות, נדרי אונסין. וכל הנדרים, לא חכמים הם שהן מתירין? והא כתיב** [במדבר ל ב] **וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל. תלה הפרשה בראשי המטות, שיהו מתירין להן את נדריהן. רב יהודה אמר בשם שמואל, דכתיב** [שם ג] **לא יחל דברו. הוא אינו מוחל דברו, אחר הוא שעושה דברו חולין. ואי זה זה? זה החכם שהוא מתיר לו את נדרו. אלא ארבע נדרים אינם צריכים חכם להתירם** שהם בטלים מאליהן. **שאר נדרים צריכים חכם להתירם.** רבי זעירה רב יהודה וירמיה בר אבא **אמרו בשם שמואל** [דף ז עמוד א] **שלשה שהן יודעין לפתח, מתירין כזקן. סברין מימר, דווקא במקום שאין זקן. רבנן דקיסרין אמרין, אפילו במקום שיש זקן. אמרין קומי ר' יסא, וכי רב הונה ראשי מטות הרי היה בבבל ושם אין סמכה אז איך הוא מתיר נדרים לבד? א"ל, אין לית רב הונה ראשי מטות, מאן אינון ראשי מטות? רב הונה ראשי המטות. שכדי להתיר את הנדר צריך שיהיה בקיא ואין צריך שיהיה סמוך. מהו למנות זקנים לדברים יחידים? נישמענה מן הדא, רב, מניתיה רבי להתיר נדרים ולראות כתמים. מן דדמך, בעא גבי בריה מומי בכורות. אמר לו, איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא. רבי יוסי בי רבי בון אמר, כולא יהב ליה, לדון יחידי, ולהתיר נדרים, ולראות מומין שבגלוי. מן דדמך, בעא גבי בריה מומין שבסתרי. א"ל, איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ורבי לא התיר לרב לפי שיהיה בקיא מאד ושמא ילמדו ממנו ולא יהיו בקיאים כמותו ויבואו להתיר גם מום עובר. אף על גב דאת אמר, ממנין זקנים לדברים יחידים, והוא שיהא ראוי לכל הדברים. כהדא, ר' יהושע בן לוי מני לכל תלמידיו, והוה מצטער על חד דהוה בכי בעיינו, ולא הוה יכול ממנייתיה **כיוון שלא יכל לפסוק על כתמים.** וימנייה לדברים יחידים? הדא אמרה, הראוי לכל הדברים, ראוי לדבר אחד. ושאינו ראוי לכל הדברים, אפילו לדבר אחד אינו ראוי. מהו למנות זקנים לימים? נישמענה מן הדא, ר' חייה בר אבא, אתא לגבי רבי אלעזר אמר ליה, פייס לי לרבי יודן נשייא, דיכתוב לי חדא איגרא דאיקר המלצה, ניפוק לפרנסתי לארעא ברייתא. פייסיה וכתב ליה, הרי שילחנו אליכם אדם גדול. הרי הוא שלוחינו וכיוצא בנו עד שהוא מגיע אצלנו. ר' חזקיה ר' דוסתי ור' אבא בר זמינא, ומטו בה משמיה דר' דוסי סבא אמרי, הכין כתב ליה, הרי שילחנו לכם אדם גדול. ומה הוא גדולתו? שאינו בוש לומר לא שמעתי. מהו להתיר בפלנים בגד עליון רגילי **או שזה כמו דין וצריך להתכסות בטלית? אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, מתירין בפלנים. רבי התיר בפלנים. ר' יהושע בן לוי מתיר בפלנים. אמר ר' חונה בשם ר' ירמיה, במקום שאין טלית. א"ר יוסי בי ר' בון, לנדרים קלין שאין צורך להתעמק ולחפש איך להתיר אלא די בחרטה כדי להתירם אבל בנדרים שצריך למצא פתח הרי הם כמו דין וצריך להתעטף בטלית: תנן, הילכות שבת חגיגות והמעילות, הרי הם כהררים התלוין בשערה, שהן מקרא ממועט והלכות מרובות. הדינים והעבודות, הטהרות והטמאות והעריות יש להן על מה שיסמכו: אמר ר' יונה, רבי חמא בר עוקבה מקשי, והלא אין כתוב אלא [ויקרא יא לון] אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור, ואת למד ממנו כמה הלכות, ולמה לא מנה גם דיני טהרה עם אלו שהן מקרא ממועט והלכות מרובות? אמר ר"ז בשם ר' יוחנן. אם באת הלכה תחת ידך, ואין אתה יודע מה טיבה [דף יג עמוד א] אל תפליגנה לד"א לאמר שאינה נכונה. שמא היא הלכה למשה מסיני. שהרי כמה הלכות נאמרו למשה בסיני, שאן אנו יודעין טעמן, וכולהן משוקעות במשנה. אמר ר' אבין ויאות היא. דהא מתניתין דשני מיני חטים, אילולי שבא נחום ופירש לנו שהיא הלכה למשה מסיני, כלום יודעין היינו? אמר ר"ז בשם ר"א כתיב [הושע ח יב] אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו. וכי****

רובה של תורה נכתבה? אלא[דף ז עמוד ב] מרובין הן הדברים הנדרשים מן הכתב **בי"ג מידות**, מן הדברים הנדרשים מן הפה **ואן להם מקור בתורה שבכתב**. וכיני? אלא כיני. חביבין הן הדברים הנדרשים **מן הכתב**, מן הדברים הנדרשים **מהפה**. ר' יודא בן פזי אומר. אכתוב לו רובי תורת, אלו התוכחות. אפילו כן, לא כמו [הושע ח יב] זר נחשבו?. אמר רבי אבין. אילולי כתבתי לך רובי תורת, לא כמו זר נחשבו? דמה בין לאומות? **שהגויים יעתיקו את התורה ונמצא, אלו מוציאין ספריהם, ואלו מוציאין ספריהם**. אלו מוציאין דפתריהן **מסמכים**, ואלו מוציאין דפתריהן. ר' חגי אמר בשם ר' שמואל בר נחמן. נאמרו דברים בפה, ונאמרו דברים בכתב. ואין אנו יודעין איזה מהן חביב. אלא מן מה דכתיב [שמות לד כז] **ויאמר ה' אל משה כתוב לך את כל הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל**. הדא אמרה, אותן שבפה חביבין. ר' יוחנן ור' יודן בי ר"ש. חד אמר. **על שתיהם נכרת הברית, דכך נאמר**. אם שמרת מה שבפה ושמרת מה שבכתב, אני כורת אתך ברית. ואם לאו, **אין אני כורת עמך ברית**. וחרנא אמר. אם שמרת מה שבפה וקיימת מה שבכתב, אתה מקבל שכר. ואם לאו, אין אתה מקבל שכר. **אבל כריתת ברית נאמרה רק על תורה שבעל פה**. ריב"ל אמר. **כתיב ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלקים ועליהם ככל הדברים אשר דיבר ה' עימכם בהר**. במקום עליהם, כתב ועליהם, במקום כל, כתב ככל, במקום דברים, כתב הדברים, **מלמד שמקרא משנה תלמוד ואגדה, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני**. מה טעם? דכתיב [קהלת א י] יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא. משיבו **חבירו ואומר לו, כבר היה לעולמים**. אמר ר"ז בשם שמואל. אין למידין. לא מן ההלכות למשה **מסני**, ולא מן ההגדות, ולא מן התוספות, אלא מן התלמוד. **והא שני מיני חטים**. זה הלכה למשה **מסיני אז אך ר' חלפתא בן שאול למד ממנה ותני**, היא שני מיני חטין, היא שני מיני שעורין? אמר ר"ז. כך היתה הלכה בידן ושכחוה. היא שני מיני חטין, היא שני מיני שעורין. **והרי עוד הרבה הלכות נלמדו משני מיני חטים כדתנינן**, המחליק בצלים לחים לשוק, ומקיים יבשים לגורן. אית לך מימר, שוק וגורן כך היתה הלכה בידן ושכחוה? **אלא ודאי מדמים ולומדין אפילו מהלכה למשה מסני**. ומה שנאמר **דאין לומדים הכוונה בק"ו**. אמר רבי חנניא בשם שמואל. אין למידין מן ההוריה **שהורה רבו לאחד, שמא מקרה מיוחד היה**. הכל מודים, שאין למידין מן המעשה, **שאם יאמר לך אדם ראיתי מעשה שאירע מקרה דומה והורו כן, אין לסמוך על דבריו**. **דשמא לא עיין היטב**. בעי מיניה ר' מנא. הדא דתימר, בההוא דלא סבר, **דכיוון דלא בקיא בפרטי ההלכה אולי לא דקדק יפה**. ברם בההוא דסבר, עבד?. א"ל, בין סבר בין לא סבר. **בההוא דפליגי, אין למידין מן המעשה**. **דכיוון דפליגי ביה רבנן, שמא נהג כך בגלל סיבות אחרות שאינן יודע**, ברם בההוא דלא פליגי, **למידין מן המעשה** בין סבר בין לא סבר. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. כל האיסורין שריבה עליהן והתבטלו. שוגג, מותרין. מזיד, אסורין. ולא מתניתין היא? דתנן, שוגג מותר, מזיד אסור. מתניתא בתרומה. **אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן מימר לך, אפילו שאר כל הדברים**. אמר רבי אחא בשם רבי יוחנן. [דף ח עמוד א] **כשם שמצוה לומר להוכיח על דבר שהוא נעשה, כך מצוה שלא לומר על דבר שאינו נעשה**. דמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים אמר רבי אלעזר. כשם שאסור לטהר את הטמא. כך אסור לטמא את הטהור. א"ר אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן. אם באת הלכה תחת ירך. ואי אתה יודע אם לתלות אם לשרוף? לעולם הוי רץ אחר השריפה יותר מן התלייה. שאין לך חביב בתורה, יותר מפרים הנשרפים ושעירים הנשרפין **שהרי דמם נכנס לפנים**, והן בשריפה. ר' יוסי בעי. דנין דבר שאין מצותו לכן, מדבר שמצותו לכן?

הדרן עלך פרק הכל חייבין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה א

מתני': אין דורשין בעריות בשלשה. ולא במעשה בראשית בשנים. ולא במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם מבין מדעתו. וכל המסתכל בארבעה דברים, רתוי לו כאילו לא בא

לעולם. מה למעלן ומה למטן, מה לפנים ומה לאחור. כל שלא חס על כבוד קונו, רתני לו כאילו לא בא לעולם:

גמ': תנן, אין דורשין בעריות בשלשה. אמר ר' אבא בשם רב יהודה, דרבי עקיבה היא דדריש אזהרה לבא על הזכר מניין דכתיב [ויקרא יח כב] ואת זכר לא תשכב משכבי אשה. עד כדון לשוכב לנשכב מניין? ואת זכר לא תשכב משכבי אשה קרי ביה לא תישכב. נותר הפסוק איש איש אל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערבה ללמד, איש איש תרי שאר בשרו חד, ואמר רחמנא לא תקרבו הני תלתא לגלות ערוה. מכאן שאין דורשין בעריות בשלושה. ברם כר' ישמעאל דתני אזהרות לשוכב ולנשכב מאיש איש ולא מתשכב תישכב, אין איסור לדרוש בעריות אפילו יותר משלושה [דף ח עמוד ב] היכי עבדין לעובדה הלכה למעשה? מן דר' אמי יתיב מתני איש איש אזהרה לשוכב אזהרה לנשכב, הדא אמרה הלכה כר' ישמעאל: תנן, ולא במעשה בראשית בשנים: אמר ר' אבא בשם רב יהודה, דר' עקיבה היא. ברם כר' ישמעאל דורשין. היכי עבדין לעובדה הלכה למעשה? מן מה דרבי יודה בר פזי יתיב דרש, בתחילה היה העולם מים במים, הדא אמרה הלכה כר' ישמעאל שדורשים במעשה בראשית ברבים. דרש ר' יודה בר פזי בתחילה היה העולם מים במים, מה טעמא? דכתיב [בראשית א ב] ורוח אלהים מרחפת על פני המים. חזר ועשאו שלג דכתיב [תהילים קמז יז] משליך קרחו כפיתים. חזר ועשאו ארץ דכתיב [איוב לז ו] כי לשלג יאמר הוי ארץ. והארץ עומדת על מים דכתיב [תהילים קלו ו] לרוקע הארץ על המים. והמים עומדים על הרים דכתיב [שם קד ו] על הרים יעמדו מים. וההרים עומדין על רוח שנאמר [עמוס ד יג] כי הנה יוצר הרים ובורא רוח. והרוח תלויה בסערה שנאמר [תהילים קמח ח] רוח סערה עושה דברו. וסערה, עשאה הקדוש ברוך הוא כמין קמיע, ותלויה בזרועו שנאמר [דברים לג כז] ומתחת זרועות עולם, כי הנה יוצר הרים וגו'. זה אחד משה מקריות, שהיה רבי קורא אותן ובוכה [צפניה ב ג] בקשו את ה' כל ענוי הארץ אשר משפטו פעלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף ה'. אמר כולי האי ואולי? [עמוס ה טו] שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלקי צבקות שארית יוסף. אמר כולי האי ואולי? [איכה ג כט] יתן בעפר פיהו אולי יש תקווה. אמר כולי האי ואולי? [קהלת יב יד] כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע. אמר עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו? [שמואל א כח טו] ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני וגו' אמר לו, לא היה לך להרגיז את בוראך אלא בי שעשיתני ע"ז שלך? אין את יודע כשם שנפרעין מן העובד כך נפרעין מן הנעבד. ולא עוד אלא שהייתי סבור שהוא יום הדין ונתייראתי. והרי דברים ק"ו. מה אם שמואל רבן של נביאים, שכתוב בו [שם ג כ] וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן שמאל לנביא לה', נתיירא מיום הדין. אנו על אחת כמה וכמה. והדין [עמוס ד יג] כי הנה יוצר הרים ובורא רוח מגיד לאדם מה שיחו עשה שחר עיפה ודורך על במותי ארץ ה' אלקי צבקות שמו. אפי' דברים שאין בהן חט, נכתבין לאדם על פינקסו ומי מגיד לאדם? הבל היוצא מפיו. אמר ר' חגי' בשם ר' יעבץ, מאי עשה שחר עיפה? שחר אילין ציפאריי הבקר, ועיפה אלו תוהו חושך ואפילה. אמר ר' יודה בר פזי בשם ר' יוסי בי ר' יודה, אדריינוס שאל לעקילס הגר, קושטין אתון אמרין דהין עלמא קיים על רוחא? א"ל אין. א"ל מן הן את מודה מוכיח לי? א"ל, אייתי לי הוגנין גמלים. אייתי ליה הוגנין. אטעונינון טעונינון, אקימון וארבעון, נסתון וחנקון לקח וחנק אותם. א"ל, הא לך אקימו. א"ל, מן דחנקתון אחרי שהרגתה אותם? א"ל כלום חסרתנון, לא רוחא היא דנפקא מינהון?: ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם מבין מדעתו. עוד היא כר' עקיבה? דברי הכל היא. כדי שיהא אדם יודע לחוס על כבוד קונו. לא כן אמר רב, אין אדם רשאי לומר דבר כנגד רבו, אלא א"כ ראה או שימש. אז אך יתכן שיבין מדעתו אם אף פעם לא שמע? כיצד הוא עושה? בתחילה רבו פותח לו ראשי פסוקים [דף ט עמוד א] ומסכים ורואה אם הוא מבין מעצמו או לא. אמר ר' חייה בשם ר". תלמיד וותיק היה לו לרבי, ודרש פרק אחד במעשה המרכבה, ולא הסכימה דעתו של רבי, ולקה בשחין. התורה הזו דומה לשני שבילים, אחד של אור, ואחד של שלג. היטה בזה מת באור. היטה בזו מת בשלג. מה יעשה? יהלך באמצע. מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה מהלך על הדרך רוכב על החמור, ור' לעזר בן ערך מהלך אחריו. אמר לו רבי, השניני פרק אחד במעשה המרכבה. אמר לו, ולא כך שנו חכמים, ולא במרכבה אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו? אמר לו, ר', תרשיני לומר דבר לפניך אני. אמר לו אמור, כיון שפתח ר' אלעזר בן ערך במעשה המרכבה, ירד לו רבן יוחנן בן זכאי מן החמור. אמר, אינו בדין שאהא שומע כבוד קוני, ואני רכוב על

החמור. הלכו וישבו להן תחת אילן אחד, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם. והיו מלאכי השרת מקפצין לפניהן כבני חופה שמיחין לפני חתן. נענה מלאך אחד מתוך האש ואמר, כדברך אלעזר בן ערך, כן הוא מעשה המרכבה. מיד פתחו כל האילנות פיהן ואמרו שירה **שנאמר** [תהילים צו יב] אז ירננו כל עצי יער. כיון שגמר ר' אלעזר בן ערך במעשה המרכבה, עמד רבן יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר. ברוך ה' אלהי אברהם יצחק ויעקב, שנתן לאברהם אבינו בן חכם יודע לדרוש בכבוד אבינו שבשמים. יש לך נאה לדרוש ואינו נאה מקיים. נאה מקיים ואינו נאה דורש. אלעזר בן ערך, נאה דורש ונאה מקיים. אשריך אברהם אבינו, שיצא מחלצריך אלעזר בן ערך. וכיון ששמעו ר' יוסף הכהן ור"ש בן נתנאל, אף הם פתחו במעשה המרכבה. אמרו, יום א' בתקופת תמוז היה, ורעשה הארץ ונראתה הקשת בענן. ויצאה בת קול ואמרה להן, הרי המקום פנוי לכם. והטריקלין מוצע לכם. אתם ותלמידים מוזמנים לכת שלישיית. ואתיא כמ"ד [שם טז יא] שובע שמחות את פניך. שבע כיתות של צדיקים לעתיד לבוא. שוב מעשה בי ר' יהושע שהיה מהלך בדרך, ובן זומא בא כנגדו. שאל בשלומו, ולא השיבו. אמר לו, מאיין ולאייין בן זומא? אמר לו מסתכל הייתי במעשה בראשית, ואין בין מים העליונים למים התחתונים, אלא כמלא פותח טפח. נאמר כאן ריחוף **דכתיב ורוח אלקים מרחפת על פני המים**, ונאמר להלן [דברים לב יא] כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף. מה ריחוף שנאמר להלן, נוגע ואינו נוגע. אף ריחוף שנאמר כאן, נוגע ואינו נוגע. א"ר יהושע לתלמידיו, הרי בן זומא מבחוץ הסתלק מהעולם שמהרהר בדברים כאלו. ולא היו ימים קלים עד שנפטר בן זומא. **אמר** ר' יודה בר פזי בשם ר' יוסי בי ר' יודה. שלשה הרצו תורתן לפני רבן. ר' יהושע לפני רבן יוחנן בן זכאי. ר' עקיבה לפני ר' יהושע. חנניה בן חכיניי לפני ר' עקיבה. מיכן והילך, אין דעתן נקיייה שאפילו התלמידים שלהם כבר לא ידעו לדרוש במעשה מרכבה. ארבעה נכנסו לפרדס. אחד הציץ ומת. אחד הציץ ונפגע. אחד הציץ וקיפץ בנטיעות. אחד נכנס בשלום ויצא בשלום. בן עזאי הציץ ונפגע. עליו הכתוב אומר [משלי כה טז] דבש מצאת, אכול דייך **פן תשבענו והקאתו**. בן זומא הציץ ומת. עליו הכתוב אומר [תהילים קטז טו] יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. אחר הציץ וקיפץ בנטיעות. מני אחר? אלישע בן אבויה, שהיה הורג רבי תורה. אמרין, כל תלמיד דהוה חמי ליה משובח באוריתא, הוה קטיל ליה. ולא עוד אלא דהוה עליל לבית וועדא, והוה חמי טלייא קומי ספרא, והוה אמר. מה אילין יתבין עבדין הכא? אומנותיה דהן בנאי. אומנותיה דהן נגר. אומנותיה דהן צייד. אומנותיה דהן חייט. וכיון דהוון שמעין כן, הוון שבקין ליה ואזלין לון. עליו הכתוב אומר [קהלת ה ה] אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו'. שחיבל מעשה ידיו של אותו האיש. אופ בשעת עקתא השמד הוון מטענין לון מטילין שהרומאים חיבו את ישראל לחלל שבת ולסחוב משאות **בשבת**, והוון מתכוונין מיטעון תרי חד מטול, משום שנים שעשו מלאכה אחת. אמר אטעונין יחידאין שגילה לגוים שהיהודים לא באמת מחללים שבת ואמר להם שיצוו עליהם לסחוב כל אחד לבד. אזלין ואטעונין יחידאין. והוון מתכוונין מיפרוק בכרמלית שלא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים. אמר אטעונין צלוחיין כלי זכוכית **שאי אפשר להניחם בדרך שאם יניחום על הארץ ישברו**. אזלין ואטעונין צלוחיין. רבי עקיבה נכנס בשלום ויצא בשלום. עליו הכתוב אומר [דף ט עמוד ב] [שיר השירים א ד] משכני אחריך נרוצה וגו'. רבי מאיר הוה יתיב דרש בבית מדרשא דטיבריה. עבר אלישע רביה רכיב על סוסייא ביום שובתא. אתון ואמרין ליה, הא רבך לבר. פסק ליה מן דרשה ונפק לגביה. א"ל, מה הויתה דרש יומא דין? א"ל **נאמר** [איוב מב יב] וה' ברך את אחרית **איוב מראשיתו** וגו'. א"ל ומה פתחת ביה? א"ל [שם י] ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה. שכפל לו את כל ממונו. אמר, ווי דמובדין ולא משכחין. עקיבה רבך לא הוה דרש כן אלא [איוב מב יב] וה' ברך את אחרית איוב מראשיתו, בזכות מצות ומעשים טובים שהיה בידו מראשיתו. א"ל ומה הויתה דריש תובן תובן? א"ל נאמר [קהלת ז ח] טוב אחרית דבר מראשיתו. א"ל ומה פתחת ביה? א"ל, לאדם שהוליד בנים בנערותו ומתו, ובזקנותו נתקיימו. הווי טוב אחרית דבר מראשיתו. לאדם שעשה סחורה בילדותו והפסיד, ובזקנותו ונשתכר, הווי טוב אחרית דבר מראשיתו. לאדם שלמד תורה בנערותו ושכחה, ובזקנותו וקיימה, הווי טוב אחרית דבר מראשיתו. אמר, ווי דמובדין ולא משכחין. עקיבה רבך לא הוה דרש כן, אלא טוב אחרית דבר מראשיתו, בזמן שהוא טוב מראשיתו. ובי היה המעשה. אבויה אבא, מגדולי ירושלם היה. ביום שבא למוהליני, קרא לכל גדולי ירושלם והושיבן בבית אחד, ולרבי אליעזר ולר' יהושע בבית אחד, מן דאכלון ושתון, שרון מטפחין **ומרקדין**. א"ר **אליעזר** לר' יהושע, עד דאינון עסיקין בדידהון, נעסוק אנן בדידן. וישבו ונתעסקו בדברי תורה, מן התורה לנביאים, ומן הנביאים לכתובים. וירדה אש מן השמים והקיפה אותם. אמר להן אבויה, רבותיי מה באתם לשרוף את ביתי עלי? אמרו לו, חס ושלום. אלא יושבין

היינו וחוזרין בדברי תורה, מן התורה לנביאים, ומן הנביאים לכתובים. והיו הדברים שמיחים כנתינתן מסיני, והיתה האש מלחכת אותן, כלחיתן מסיני. ועיקר נתינתן מסיני לא ניתנו אלא באש **דכתיב** [דברים ד יא] וההר בוער באש עד לב השמים. אמר להן אבויה אבא. רבותי, אם כך היא כוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה, לתורה אני מפרישו. **ולפי** שלא היתה כוונתו לשם שמים, לפיכך לא נתקיימה באותו האיש. א"ל, ומה הייתה דורש תובן ע"ד? א"ל **כתיב** [איוב כח יז] לא יערכנה זהב וזכוכית. א"ל, ומה פתחת ביה? א"ל, דברי תורה קשין לקנות ככלי זהב, ונוחין לאבד ככלי זכוכית. ומה כלי זהב וכלי זכוכית, אם נשתברו יכול הוא לחזור ולעשותן כלים כמו שהיו. אף תלמיד חכם ששכח תלמודו, יכול הוא לחזור וללמדו כתחילה. א"ל די"ך מאיר, עד כאן תחום שבת. א"ל מן הן את ידע? א"ל, מן טלפי דסוסיי דהוינא מני והולך אלפיים אמה. א"ל, וכל הדא חכמתא אית ביך, ולית את חזר בך? א"ל, לית אנא יכיל. א"ל, למה? א"ל, שפעם אחת הייתי עובר לפני בית קודש הקדשים רכוב על סוסי ביה"כ שחל להיות בשבת. ושמעתי בת קול יצאה מבית קודש הקדשים ואמרת, שובו בני, חוץ מאלישע בן אבויה שידע כחי ומרד בי. וכל דא מן הן אתת ליה? אלא פעם אחת היה יושב ושונה בבקעת גינוסר, וראה אדם אחד עלה לראש הדקל ונטל אם על הבנים, וירד משם בשלום. למחר ראה אדם אחר שעלה לראש הדקל, ונטל את הבנים ושילח את האם. וירד משם והכישו נחש ומת. אמר, כתיב [דברים כב ז] שלח תשלח את האם, ואת הבנים תקח לך, למען ייטב לך והארכת ימים. איכן היא טובתו של זה? איכן היא אריכות ימיו של זה? ולא היה יודע שדרשה ר' יעקב לפני ממו קדם לו, למען ייטב לך, לעולם הבא שכולו טוב. והארכת ימים, לעתיד שכולו ארוך. ויש אומר, ע"י שראה לשונו של ר' יהודה הנחתום, נתון בפי הכלב שותת דם. אמר, זו תורה וזו שכרה? זה הלשון שהיה מוציא דברי תורה כתיקנן? זה הוא הלשון שהיה יגע בתורה כל ימיו? זו תורה וזו שכרה? דומה שאין מתן שכר, ואין תחיית המתים. וי"א, אמו כשהיתה מעוברת בו, היתה עוברת על בתי עכו"ם, והריחה מאותו המין, והיה אותו הריח מפעפע בגופה כאירסה של חכינה. לאחר ימים חלה אלישע. אתון ואמרון לר"מ, הא רבך באיש. אזל בעי מבקרתי, ואשכחיה באיש. א"ל, לית את חזר בך? א"ל ואין חזרין, מתקבלין? א"ל, ולא כן כתיב [תהילים צ ג] תשב אנוש עד דכא. עד דיכדוכה של נפש מקבלין. באותה שעה, בכה אלישע ונפטר ומת. והיה ר"מ שמח בלבו ואומר, דומה שמתוך תשובה נפטר רבי. מן דקברוניה, ירדה האש מן השמים ושרפה את קברו. אתון ואמרין לר"מ, הא קבריה דרבך אייקד. נפק בעי מבקרתי, ואשכחין אייקד. מה עבד, נסב גולתיה ופרסיה עלוי. אמר [רות ג יג] ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי וגו' ליני בעולם הזה שדומה ללילה, והיה בבוקר, זה העולם הבא שכולו בוקר. אם יגאלך טוב יגאל, זה הקדוש ברוך הוא שהוא טוב, דכתיב ביה [תהילים קמה ט] טוב ה' לכל, ורחמיו על כל מעשיו [רות ג יג] ואם לא יחפוץ לגאלך, וגאלתיך אנכי חי ה'. ואיטפיית כבתה האש. אמרון לר"מ, אין אמרין לך בההוא עלמא, למאן את בעי **למקרה** לאבוק או לרבך? אמר לון, אנא מיקרב לרבי קדמיי, ובתר כן לאבא. אמרון ליה, ושמעין לך? אמר לון, ולא כן תנינן, מצילין תיק הספר עם הספר, תיק תפילין עם התפילין. מצילין לאלישע אחר בזכות תורתו. לאחר ימים הלכו בנותיו ליטול צדקה מרבי, גזר רבי ואמר [תהילים קט יב] אל יהי לו מושך חסד, ואל יהי חונן ליתומיו. אמרו לו, ר', אל תבט במעשיו, הבט בתורתו. באותה השעה בכה רבי, וגזר עליהן שיתפרנסו. אמר, מה אם זה שיגע בתורה שלא לשום שמים, ראו מה העמיד שיצאו ממנו רבי מאיר ובנים צדיקים. מי שהוא יגע בתורה לשמה, על אחת כמה וכמה. **תנן, וכל המסתכל בארבעה דברים, רתוי לו כאילו לא בא לעולם. מה למעלן ומה למטן, מה לפניו ומה לאחור. אמר ר' אלעזר בשם בר סירה כתיב** [דף י עמוד א] פליאה ממך מה תדע, עמוקה משאול מה תחקור. במה שהורשיתה התבונן. אין לך ענין בנסתרות. רב אמר, **כתיב** [תהילים לא יט] תאלמנה שפתי שקר, למילה תאלמנה שלוש פרושים, יתחרשן, יתפרכן, ישתתקן. יתחרשן, כמה דאת אמר [שמות ד יא] ויאמר ה' אליו, מי שם פה וגו' **או מי שם אילים או חרש**. יתפרכן התפוררו כמו שפורכים חטים, כמה דאת אמר [בראשית לז ז] והנה אנחנו מאלמים אלומים. ישתתקן, כשמועו [תהילים לא יט] הדוברות על צדיק עתק. הדוברות על צדיקו של עולם, דברים שהעתיק שהסתיר מבריותיו. בגאווה ובז. זה שהוא מתגאה לומר, אני דורש במעשה בראשית. סבור שהוא **כמגאה** משבח לקב"ה, ואינו אלא כמבזה. א"ר יוסי בן חנינה, המתכבד בקלון חבירו, אין לו חלק לעולם הבא. המתכבד בכבוד חי העולמים, לא כל שכן? מה כתיב בתריה [תהילים לא כ] מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אל יהי לו חלק **ברב** טובך. א"ר לוי, כתיב [משלי כה ב] כבוד אלהים הסתר דבר **כבוד מלכים חקור דבר** וגו'. כבוד אלהים הסתר דבר, עד

שלא נברא העולם, כבוד מלכים חקור דבר, משנברא העולם. א"ר לוי, כתיב [איוב כ ד] הזאת ידעת מני עד מני שים אדם עלי ארץ. **הזאת ידעת מני עד, שלא תוכל לדעת מה היה קדם הבריאה, אבל את יכול לדעת, מני שים אדם עלי ארץ. אמר ר' יונה בשם ר' אבא, תני, כתיב [דברים ד לב] כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך. יכול קודם למעשה בראשית? ת"ל [דברים ד לב] למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ. יכול מששי ואילך? ת"ל ראשונים. אחר שריבה הכתוב מיעט. הרי אנו למידין מששי. מה ששי מיוחד שהוא מששת ימי בראשית, אף את לא תהא מביא לי, אלא את שהוא כיוצא בששי. יכול לידע מה למעלה מן השמים, ומה למטה מן התהום? ת"ל [דברים ד לב] ולמקצה השמים ועד קצה השמים. אלא עד שלא נברא העולם, את דורש ולבך מסכים **אבל אסור לדרוש ברבים.** משנברא העולם, את הולך וקולך הולך מסוף העולם ועד סופו **שאתה רשאי לדרוש ברבים.** תני בר קפרא, ולמן היום אף עד שלא נברא העולם, את דורש אפילו ברבים. אתאי דר' יודה בר פזי **שדרש שבתחילה היה העולם מים במים,** כהדא דבר קפרא **שדורשים ברבים אף על קדם בריאת העולם.** ומה דתני ר' חיייה בתוספתא על הפסוק כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך. יכול קודם למעשה בראשית וכו' כהדא, דר' אבא ור' יונה אמרו בשם ר' לוי, בבי"ת נברא העולם. מה בבי"ת סתום מכל צדדיו ופתוח מצד אחד, כך אין לך רשות לדרוש מה למעלה ומה למטן, מה לפניו ומה לאחור, אלא מיום שנברא העולם ולבא. אומרין לבי"ת, מי בראך? והוא מראה להן בנקודה התג ואומר, זה שלמעלה, ומה שמו? והוא מראה להן בנקודה שלאחריו **שמכוון לכיוון האות אלף** ואומר, ה' שמו, אדון שמו. דבר אחר, ולמה בבי"ת? שהוא בלשון ברכה, ולא באל"ף, שהוא לשון ארירה. אמר הקדוש ברוך הוא. איני בורא את עולמי אלא בבי"ת. שלא יהו כל באי העולם אומרין, היאך העולם יכול לעמוד ונברא בלשון ארירה? אלא הריני בורא אותו בבי"ת בלשון ברכה. ואולי יעמוד. אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן. בשתי אותיות נבראו שתי עולמות. העולם הזה והעולם הבא. אחד בה"א, ואחד ביו"ד. מה טעמא? **דכתיב [ישעי' כו ד] כי ביה ה' צור עולמים.** ואין אנו יודעין אי זה נברא בה"א, ואי זה מהם נברא ביו"ד. אלא מן מה דכתיב [בראשית ב ד] אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם. הוי **אומר,** העולם הזה נברא בה"א, והעולם הבא נברא ביו"ד. מה ה"א פתוח מלמטן, רמז לכל באי עולם שהן יורדין לשאול לקבר. מה ה"א יש לו נקודה תג מלמעלה, משעה שהן יורדין הן עולין בתחית המתים. מה ה"א פתוח מכל צד **שלמטה,** כך פותח פתח לכל בעלי תשובה. מה יו"ד כפוף, כך יהיו כל באי העולם כפופין **כדכתיב** [ירמי' לו] ונהפכו כל פנים לירקון. כיון שראה דוד כן שהעולם נברא בשתי אותיות אלו, התחיל לקלס בשתי [דף עמוד ב] אותיות **דכתיב** [תהילים קיג א] הללויה, הללו עבדי ה', הללו את שם ה'. ר' יודן נשייא, שאל לר' שמואל בר נחמן. מהו דין דכתיב [שם סח ה] סולו לרוכב בערבות, ביה שמו, ועלזו לפניו? א"ל, אין לך כל מקום ומקום שאינו ממונה על ביה בעיות שלו שבכל מלכות יש מי שממונה לפתור בעיות וטענות שיש לאנשים. ומי ממונה על ביה שבכולם? הקדוש ברוך הוא, שנאמר ביה שמו. כי י-ה שמו. א"ל, ר' אלעזר רבך לא היה דרש כן, אלא משל למלך שבנה פלטין במקום ביבים, במקום אשפות, במקום סריות. מי שהוא בא ואומר, הפלטין הזו במקום ביבין הוא, במקום אשפות הוא, במקום סריות הוא, אינו פוגם? כך מי שהוא אומר, בתחילה היה העולם מים במים, ה"ז פוגם. משל לפרדיסו של מלך, ועלייה בנויה על גביו, עליו להציץ, אבל לא ליגע. **זוה הפירוש ביה שמו שמבריא את העולמות שנבראו בשני אותיות אלו אתה רשאי לדרוש אבל לא קדם.** ב"ש אומר, שמים נבראו תחילה אח"כ הארץ. וב"ה אומרין, הארץ נבראת תחילה ואחר כך השמים. אלו מביאין טעם לדבריהן, ואלו מביאין טעם לדבריהן. מה טעמון דב"ש? **שנאמר** [בראשית א א] בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. **משל** למלך שעשה כסא, משעשאו, עשה אפיפורין הדום שלו **שנאמר** [ישעי' סו א] השמים כסאי והארץ הדום רגלי. מה טעמון דב"ה? **דכתיב** [בראשית ב ד] ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. **משל** למלך שעשה פלטין. משבנה את התחתונים, עשה את העליונים **שנאמר** [ישעי' מח יג] אף ידי יסדה ארץ, וימיני טפחה שמים. א"ר יודה בר פזי, ודא מסייעה לב"ה **דכתיב** [תהילים קב כו] לפני הארץ יסדת, ומעשה ידיך שמים. א"ר חנינה, ממקום שב"ש מביאין טעם לדבריהן, משם ב"ה מסלקין לון. מ"ט דב"ש? **דכתיב** בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. משם ב"ה מסלקין לון, **דכתיב** והארץ היתה, כבר היתה. אמר ר' יוחנן בשם חכמים, אם לבירייה, שמים קדמו. ואם לשכלול, הארץ קדמה. אם לבירייה שמים קדמו, **דכתיב** בראשית ברא אלהים וגו'. אם לשכלול הארץ קדמה, **דכתיב** ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. שמים נבראו בראשון כב"ש. עשה שלשה ימים ועשו תולדות, שאחר **שעברו יום ראשון ושני ושלישי, נאמר** ברביעי יהי מאורות שהם תולדות הרקיע. ים נברא בשני כב"ש, עשה**

ג' ימים ועשה תולדות, **שעברו יום שני ושלישי ורביעי**, בחמישי **נאמר** ישרצו המים. ארץ **נבראה** בשלישי כב"ש, עשת ג' ימים ועשה תולדות, **שעברו יום שלישי ורביעי וחמישי**, בששי **נאמר** ותוצא הארץ. ארץ **נבראה** בראשון כב"ה, עשת שני ימים ועשו תולדות, **שעברו יום ראשון ושני**, בשלישי **נאמר** תדשא הארץ. שמים **נבראו** בשני כב"ה, עשו שני ימים ועשו תולדות, **שעברו יום שני ושלישי**, ברביעי **נאמר** יהי מאורות. ים **נברא** בשלישי כבית הלל, עשה שנים ימים ועשה תולדות, **שעברו יום שלישי ורביעי**, בחמישי **נאמר** ישרצו המים. אמר ר"ש בן יוחי, תמיה אני, היאך נחלקו אבות העולם, על ביריית העולם. שאני אומר, שמים וארץ לא נבראו, אלא כלפס הזה וככיסויה **שנעשים יחד ואחר כך מפרידים אותם**. מה טעמא? **שנאמר** אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. א"ר **אלעזר** בי ר"ש, אם כדעת הזו שאמר אבא, **מובן למה** פעמים שהוא מקדים שמים לארץ, פעמים שהוא מקדים ארץ לשמים, אלא מלמד ששניהן שקולים זה כזה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ב

מתני': יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך ביו"ט, יוסי בן יוחנן אומר לסמוך. יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך, נתיי הארבילי אומר לסמוך. יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך, שמעון בן שטח אומר לסמוך. שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו. יצא מנחם ונכנס שמאי. הלל אומר לסמוך, ושמאי אומר שלא לסמוך. הראשונים בכל זוג היו נשיאים והשניים אבות בית דין:

גמ': בראשונה לא היתה מחלוקת בישראל, אלא על הסמיכה בלבד. ועמדו שמאי והלל ועשו אותן ד' שמאי אומר מקב להלל והלל אומר מקבים שמאי אומר ט' קבים מים שאובים פוסלים את המקוה והלל אומר מלא הין שמאי אומר כל הנשים דין שעתן והלל אומר מפקידה לפקידה הלל אומר לסמוך שמאי אומר שלא לסמוך. משרבו תלמידי ב"ש ותלמידי ב"ה ולא שימשו את רביהן כל צורכן, רבו המחלוקת בישראל ונחלקו לשתי כתות. אלו מטמאין ואלו מטהרין, ועוד אינה עתידה לחזור למקומה, עד שיבוא בן דוד. אמר ר' חיה בשם ר"י, לא תהא שבות קלה בעיניך. שהרי סמיכה אינה אלא רשות, ונחלקו עליה אבות העולם. א"ר יוסה, זאת אומרת **שבסמיכה אדם צריך לכבש את כובדו. דאי לא כן**, מה אגן אמרין, אסור ליגע בבהמה ביו"ט? תנן, הלל ומנחם לא נחלקו. יצא מנחם ונכנס שמאי. לאיכא יצא? יש אומרים [דף יא עמוד א] ממידה למידה יצא לתרבות רעה. ויש אומר כנגד פניו יצא בעל כרחו יצא לעבודת המלך, הוא ושמונים זוג של תלמידי חכמים, בתחילה מלובשין תירקי זהב, אחר כך השחירו פניהן כשולי קדירה, שאמרו להן, כתבו על קרן שור שאין לכם חלק באלהי ישראל. אגן תנינן יהודה בן טבאי נשיא שהוא מופיע ראשון, ושמעון בן שטח אב בית דין שהוא מופיע שני. ותנן, הראשונים בכל זוג היו נשיאים והשניים אבות בית דין. אית תניי תני ומחלף. מאן דאמר יהודה בן טבאי נשיא. עובדא דאלכסנדריא מסייע ליה. דיהודה בן טבאי הוון בני ירושלם בעון ממניתיה נשיא בירושלם, ערק ואזל ליה לאלכסנדריאה. והיו בני ירושלם כותבין, מירושלם הגדולה לאלכסנדריאה הקטנה. עד מתי ארוסי יושב אצלכם ואני יושבת עגומה עליו? פירש מיתי גו אילפא הפליג בספינה לחזור לירושלים אמר, דבורה מרתא דביתא דקבלתן בעלת האכסניה שארחה אותנו, מה הוות חסירה? א"ל חד מן תלמידוי, רבי, עיינה הוות שברה. א"ל, הא תרתיי גבך. חדא דחדשתני. וחדא דאיסתכלת בה. מה אמרית יאיא בריוא ביופיה? לא אמרית אלא בעובדא במעשיה, וכעס עלוי ואזל יצא לתרבות רעה. וזה היה אותו האיש. מ"ד שמעון בן שטח נשיא, עובדא דאשקלון מסייע ליה, תרין חסידין הוון באשקלון. אכלין כחדא, ושתין כחדא, ולעיי באוריתא כחדא. דמך חד מינהון, ולא איתגמל ליה חסד. מית בריה דמעון מוכס, ובטלת כל מדינתא מיגמול ליה חסד. שרי ההוא חסידא מצטער. אמר, ווי דלית לשנאיהון דישראל כלום. איתחמי ליה בחילמא וא"ל, לא תיבזי בני מריך את עם ישראל. דין עבד חדא חובא, ואזל בה נענש עליה. ודין עבד חדא טיבו, ואזל בה קיבל שכר עליה. ומה חובא עבד ההוא חסידא? חס ליה, לא עבד חובה מן יומיו. אלא פעם אחת, הקדים תפילין של ראש לתפילין של יד. ומה טיבו עבד בריה דמעון מוכס? חס ליה, לא עבד טיבו מן יומיו. אלא חד זמן עבד אריסטון סעודה לבולבטיא לעשירים ולא אתון אכלוניה. אמר יכלוניה מיסכיניא, דלא יטלין יזרק. ואית דאמרין, בשוקא הוה עבר, ונפל מיניה חד עיגול וחמא חד מיסכן ונסב ליה. ולא א"ל כלום, בגין דלא מסמקי אפויי. בתר

יומין, חמא ההוא חסידא לחסידא חבריה, מטייל גו גנין, גו פרדיסין, גו מבויעין דמוי, וחמא לבריה דמעין מוכס, לשונו שותת על פי הנהר, בעי ממטי מיא, ולא מטי. וחמא למרים ברת עלי בצלים. רבי אלעזר בר יוסה אמר, תלייא בחיטי ביזייא שהייתה תלויה בדדיה. רבי יוסי בן חנינא אמר, צירא דתרעא דגיהנם קביע באודנה. אמר לון, למה דא כן? א"ל, דהוות ציימה ומפרסמה להראות לכולם שהיא צדיקה. ואיך דאמרי דהוות ציימה חד יום, ומקזה ומפרסמת ליה תריי. אמר לון, עד אימת היא כן? א"ל, עד דייתי שמעון בן שטח, ואנן מרימין לה מן גו אודנה, וקבעין ליה גו אודנה. אמר לון, ולמה? א"ל, דאמר, אין אנא מתעביד נשייא, אנא מקטל חרשייא מכשפות. והא איתעבד נשייא, ולא קטל חרשייא. והא אית תמנין נשיין חרשיין יהיבין גו מערתא דאשקלון, מחבלן עלמא. אלא איזיל אמור ליה. אמר לון, אנא דחיל, דהוא גבר נשייא, ולית הוא מהיימנתי. א"ל, אי הימינך, הא טבאות. ואין לא, עביד הדין סימנך קומוי. הב ידך על עיינך ואפקה, וחזרה והיא חזרה. אזל ותני ליה עובדה. בעא מיעבד סימנא קומוי, ולא שבקיה. א"ל, ידע אנא דאת גבר חסיד. יתיר מן כן את יכול עבד, ולא עוד, אלא בפומי לא אמרית, בלבי חשבית כך שאם אתה יודע על כך ודאי משמים גילו לך. מיד עמד שמעון בן שטח ביום סגריר, ונסב עימיה תומנין גוברין בחירין. ויהב בידיהון תומניי לבושין נקיים, ויהבנין גו קידרין כדים חדתי. וכפינון על רישיהון. אמר לון, אין [דף יא עמוד ב] צפרית חד זמן, לבשון לבושיכון. ואין צפרית זמן תניין, עולין כולכון כחדא. וכיון דאתון עללין, כל חד וחד מינכון, יגוף יחבק חדא ויטלטייניה מן ארעא. דעיסקיה דהדין חרשא, טלטלתניה מן ארעא לא יכול עבד כלום. אזל וקם ליה על תרעא דמערתא. א"ל, אויים אויים, פתחון לי, דמן דידיכן אנא. אמרון ליה היך אתית להכא בהדין יומא ולא נרטבתה? אמר לון, ביני טיפייא הוינא מהלך. אמרון ליה, ומה אתיתא הכא מיעבד? אמר, מילף ומילפא. כל מטי יעביד מה דהוא חכם. והוות. כל חדא מינהון אמרה מה דהיא אמרה, ומייתיא פיתא. והדא אמרה מה דהיא אמרה ומייתיא קופד. אמרה מה דהיא אמרה, ומייתיא תבשילין. אמרה מה דהיא אמרה, ומייתיא חמר. אמרון ליה, את מה אית בך עבד? אמר לון, אית בי צפר תרין צפרין, ומייתי לכון תמנין גוברין בחירין. הווי עמכון, חדיי ומחדיי לכון. אמרון ליה, כן אנן בעיי. צפר חדא זמן, ולבשון לבושיהון. צפר זמן תינין, ועלו כולהון כחדא. אמר, כל דמטי יחכום זוגיה. וטענונון ואזלון וצלבונן. הדא היא דתנין, האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים האיש נתלה ואין האשה נתלית. אמר להן רבי אליעזר, והלא מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון? אמרו לו שמנים נשים תלה, ואין דנין שנים ביום אחד, אלא שהיתה השעה צריכה לכך. תני א"ר אלעזר בן יעקב, שמעתי שעונשין שלא כהלכה, ועונשין שלא כתורה. עד איכן? ר' אלעזר בי רבי יוסי אמר, עד כדי זימזום שעונשים אף על השמועה. רבי יוסה אומר בעדים, אבל לא בהתרייה. מעשה באחד שיצא לדרך רכוב על סוסו בשבת, והביאוהו לב"ד וסקלוהו. והלא שבות הוית? אלא שהיתה השעה צריכה לכן. שוב מעשה באחד שיצא לדרך ואשתו עמו, ופנה לאחורי הגדר ועשה צרכיו עמה. והביאוהו לב"ד והלקוהו. והלא אשתו הוות? אלא שנהג עצמו בבזיון

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ג

מתני': ב"ש אומרים, מביאין שלמים ואין סומכין עליהן, אבל לא עולות. וב"ה אומרים, מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן:

גמ': ב"ש אומרים, הותרה סמיכה שלא כדרכה. וב"ה אומרים, לא הותרה סמיכה שלא כדרכה. איזו היא שלא כדרכה? מאתמול. אמר ר' זעירה, כל עמא מודיי באשם מצורע שסמך עליו מאתמול, לא יצא שהרי לא הגיעה זמנו, וגם עדיין היה טמא. שלמי נדבה שסמך עליהן מאתמול, יצא שכל יום הוא זמנם. מה פליגי? בשלמי חגיגה. ב"ש עבדין לון כשלמי נדבה, בית הלל עבדין לון כאשם מצורע. א"ר יוסי, הן דאת אמר, אשם מצורע שסמך עליו מאתמול לא יצא, דווקא שהקריבו בזמנו שכשסמך עליו ביום הקדם לא היה ראוי וגם היה טמא, אבל אם עבר זמנו נעשה כשלמי נדבה. תני, אמרו ב"ה לב"ש, מה אם בשעה בשבת שאני אוסר להדיוט, הרי אני מתיר לגבוה שמקריבים בשבת. בשעה יו"ט שהוא מותר להדיוט, אינו דין שנתיר לגבוה ולמה אתם אוסרים להביא עולת ראייה? אמרו להן בית שמאי, והרי נדרים ונדבות יוכיחו, שיו"ט מותר להדיוט, ואף אתם מודים שהם נדרים ונדבות אסורין שהם

לגבוה. אמרו להן בית הלל, לא אם אמרתם בנדריים ונדבות, שאין זמן קבוע. תאמרו בחגיגה שזמנה קבוע? אמרו להן בית שמאי, אף חגיגה אין זמנה קבוע, שאם לא חג בראשון חוגג בשני, לא חג בשני חוגג בשלישי. אמרו להן בית הלל, חגיגה זמנה קבוע. שאם לא חג ברגל אינו יכול לחוג אחר הרגל. אמרו להן ב"ש, והלא כבר נאמר [שמות יב טז] אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. **ולא עולות שאינם אוכל נפש**. אמרו להן ב"ה, משם ראייה? לכם **אם אינו אוכל נפש** אינו נעשה, אבל נעשה הוא לגבוה. אבא שאול אמרו טעם אחר. מה אם בשעה **שכירתך סתומה** [דף יב עמוד א], כירת רבך פתוחה. בשעה שכירתך פתוחה, אינו דין שתהא כירת רבך פתוחה? ד"א, אינו דין שיהא שולחנך מלא ושולחן קונך ריקם. א"ר יוסי בי ר' בון, רשב"ל הוה עבר קומי סדרא, ושמע קלהון קראי **הן פסוקא** [דברי הימים א כט כא] ויזבחו ליי' זבחים ויעלו עולות ליי' למחרת היום ההוא פרים אלף. אמר. מאן **דמפסק לה ואומר ויזבחו ליי' זבחים ויעלו עולות ליי'**. בחג השבועות. **למחרת היום ההוא פרים אלף. כב"ה שבחג הקריבו עולות**. מאן **דקרי כולה, כב"ש שהכל קרב למחרת החג**. ניחא עולות למחרת היום, ושלמים למחרת היום? וכי אין שלמים באין ביו"ט כבית שמאי? א"ר יוסי בי ר' בון, דוד מת **באותו** עצרת, והיו כל ישראל אוננין, והקריבו למחר. מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה וסמך עליה, וחברו עליו תלמידי שמי, התחיל מכשכש בזנבה, אמר לון ראו נקיבה היא ושלמים הבאתיה, והפליג בדברים והלכו להן. לאחר ימים גברה ידן של ב"ש, ובקשו לקבוע הלכה כדבריהן. והיה שם בבא בן בוטי, מתלמידי בית שמאי, שהיה יודע שהלכה כבית הלל. פעם אחת נכנס לעזרה ומצא אותה שוממת. אמר ישמו בתיהן של אלו שהשימו בית אלהינו. מה עשה? שלח והביא שלשת אלפים צאן מצאן קדר, וביקרו ממומין והעמידן בהר הבית. אמר להן שמעוני אחיי בית ישראל, כל מי שהוא רוצה יביא עולות, יביא ויסמוך. יביא שלמים, יביא ויסמוך. באותה שעה נקבעה הלכה כבית הלל, ולא אמר אדם דבר. א"ר יצחק בר אלעזר, הדא כסא, בשירותא בעייא **מוליי קסמא** כדי לחמם כוס בתחילה צריך הרבה עצים **דקיסה מיניה** וביה אחר שהוא כבר חם די במעט עצים כדי לשמר חומו, **כך בבא בן בוטא פעל מיד לכן בקלות הצליח אבל אם כבר היתה נקבעת ההלכה כב"ש היה קשה לשנות**. כל גומרא דלא כוויה בשעתה לא כוויה כל גחלת שלא שורפת בתחילתה שוב אינה שורפת שהחום הולך ופוחת לכן בבא בן בוטי פעל מיד. **שוב** מעשה באחד מתלמידי הלל, שהביא עולתו לעזרה וסמך עליה, וראהו אחד מתלמידי שמאי. א"ל מה זו סמיכה? א"ל מה זו שתיקה? שיתקו בניזיפה והלך לו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ד

מתני': עצרת שחלה להיות ערב שבת. ב"ש אומרים, יום טבוח לאחר שבת. וב"ה אומרים, אין להן יום טבוח שמקריבים בחג. ומודין שאם חלה להיות בשבת, שיום טבוח לאחר שבת. וכשנדחה ליום ראשון ואין כ"ג מתלבש בכליו להראות שהוא יום חול, ומותרין בהספד ובתענית. שלא לקיים את דברי האומרין, עצרת לאחר השבת:

גמ': עצרת שחלה להיות ערב שבת. ב"ש אומרים, יום טבוח שלה לאחר שבת. ב"ה אומרים, אין לה יום טבוח, אלא יומה הוא טבוחה. הא ב"ש אומרים, יום טבוח שלה אחר שבת. ואין כ"ג מתלבש בכליו מק"ו, מה אם כשחל בשבת בשעה שיש שם שלמים ועולות **אפילו** כדברי ב"ה שאף לב"ה יום טבוח ביום ראשון, אין כ"ג מתלבש בכליו. בשעה שאין שלמים ועולות כדברי **ב"ה אלא רק כדברי** בית שמאי, לא כ"ש? כתוב א' אומר [שמות כג טז] וחג הקציר בכורי מעשיך **משמע שקוצרים בחג**, וכתוב אחד אומר [ויקרא כג ז] כל מלאכת עבודה לא תעשו, א"ר חנינה הא כיצד יתקיימו שני כתובים? בשעה שהוא חל בחול את חוגג מביא קרבן חגיגה ו**שובת** שאסור במלאכה, **בשעה** שהוא חל בשבת, שקרבן חגיגה נדחה למחר **ביום ראשון** את חוגג מקריב קרבן חגיגה ו**קוצר** שזה יום חול ואינו אסור במלאכה. א"ר יוסה בי רבי בון **אעפ"כ אינו מותר בכל מלאכה** ובלבד **שיבליע לעיסתה** שרק מלאכה שהיא לצורך אוכל נפש מותר **שכיוון שהקריב אסור במלאכה כל היום**, כהדא דתני להן אינש דיהוי עלוי אעין ובכורין, כגון האומר הרי עלי עצים למזבח וגזירין למערכה, אסור בהספד ובתענית ומלעשות מלאכה בו ביום: **תנן**, מודים שאם חלה להיות בשבת,

שיום טבוח שלה לאחר שבת. הא בית הלל אומרים, יום טבוח שלה לאחר שבת. עורות של מי? שבכל יום המשמר של אותו יום קיבל את העורות. ובשבת המשמר הנכנס קיבל את העורות שחילקו אותם במוצאי שבת. וברגל העורות התחלקו בן כל המשמרות. השאלה כאן שהקריבו את הקרבנות שבאים מחמת הרגל ביום חול מי מקבל את העורות. אמר רבי טבי בשם ר' יאשיה, איתפלגון רבי יוחנן ורשב"ל. רבי יוחנן אמר, של כל המשמרות שהרי הקרבנות שיכים ליו"ט. ר"ש בן לקיש אמר, של אותו המשמר. מכאן את אמר, יום טוב שחלה לאחר שבת עורות של קרבנות שבת של מי? פלוגתא דרבי יוחנן ורשב"ל. לרבי יוחנן העורות שיכים למשמר של שבת, ולפי ר"ל לכל המשמרות. אר"י, עצרת יש לה תשלומין כל שבעה. התיב רב הושעיה, והא תני, מה החדש למנויו, שראש חדש יום אחד. אף העצרת למנוייה, יום אחד? א"ר אילא, בודאי החג עצמו רק יום אחד אלא שאם לא חג לא הקריב קרבן חגיגה בראשון, חוגג כל שבעה. אמר ר' יוסי בי רבי בון בשם ר"י בן לוי. בכל יום כהן גדול מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר. אם יש שם נדרים ונדבות הוא מקריבן. והולך בתוך ביתו ובא ומקריב תמיד של בין הערבים, ואם רוצה בא ולן בלשכת פלהדרין. ר' עוקבה אמר בשם ר"י בן לוי, לא היה עושה כן אלא בשבתות ובימים טובים. אית תניי תני, הציץ מרצה על מצחו. אית תניי תני אפי' תלוי בזוית, מ"ד הציץ מרצה על מצחו, דכתיב והיה על מצחו תמיד. ומ"ד אפיילו תלוי בזוית מן הדא דיום הכיפורים שלבוש בגדי לבן ללא הציץ. מ"ד הציץ מרצה על מצחו, מסייע לר' יוסי בי ר' בון לכן לבש בכל יום. מ"ד אפי' תלוי בזוית מסייע לר' עוקבה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ה

מתני': נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה, ולקדש מטבילין את הידים. ולחטאת, אם ניטמא ידיו, ניטמא גופו:

גמ': תנן, נוטלין לידים לחולין. ויש ידיים מטמאות לחולין? הרי הידים שניות. והרי אן שלישי בחולין אז למה הצריכו נטילת ידים לחולין? אלא כר' שמעון בן אלעזר. דר' שמעון בן אלעזר אומר, יש ידיים שמטמאות לחולין. א"נ דברי הכל היא, שגזרו נטילת ידים לפת חולין כדי שיהא בדל מן התרומה. דתני, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר. פעמים שהידיים תחילה לחולין המכניס ידיו לבית המנוגע, ושניות לתרומה. מה ר' שמעון בן אלעזר כר' עקיבה? דתנינן תמן, המכניס ידיו לבית המנוגע, ידיו תחילה, דברי ר' עקיבה. וחכמים אומרים, ידיו שניות. ואם כך המשנה שלנו שהעמדו כרבי שמעון בן אלעזר היא בשיטת ר"ע ולא בשיטת חכמים. כרבנן היא. [דף יג עמוד א] מה טעמון הכא? מתוך שאת אומר לו ידיו שניות וגזר עליו שיטול ידיו לפת חולין, אף הוא בדל מן התרומה. ולא מחמת משקה גזרו עליהן על הידים טמאה שחוששים שמא ישאר על הידים מעט משקה ויטמא את התרומה. אם כן ויהיו תחילה שהרי גזרו על המשקין להיות ראשון אם כך למה על הידים לא גזרו שיהיו ראשון? לא רצו לעשות את הידים ראשון משום קל וחומר, מה אם טבול יום שהוא דבר תורה, אינו אלא פוסל. ידים שהן מדבריהן, לא כל שכן? דבר אחר, כלום גזרו על הידים, לא כדי שיהא בדל מן התרומה? מתוך שאת אומר לו ידיו שניות, אף הוא בדל מן התרומה ודי בכך שאף שני פוסל תרומה. תמן תנינן, התרומה והבכורים חייבין עליהן מיתה וחומש, ואסורין לזרים, והן נכסי כהן, ועולין באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים והערב שמש. הרי אלו בתרומה ובבכורים, מה שאין כן במעשר. תמן את אמר, אין המעשר טעון רחיצה שנאמר מה שאין כן במעשר, והכא את אמר המעשר טעון רחיצה. דתנן, נוטלין לידים לחולין ולמעשר? הן דאת אמר המעשר טעון רחיצה, כרבנן. הן דאת אמר אין המעשר טעון רחיצה, כר' מאיר. דתנינן תמן, כל הטעון ביאת מים טבילה מדברי סופרים גזרו עליו להיות שני, מטמא את הקודש, ופוסל את התרומה, ומותר בחולין ובמעשר, דברי ר' מאיר. וחכמים אסורין במעשר. ולא שמיע דאמר ר' שמואל בשם ר' זעירה, מהו וחכמים אסורין במעשר? שנפסל גופו מלכול במעשר, אבל אינו מטמא מעשר במגע. מאי כדון אן נסביר את החילוק בן שני המשניות? הן דאת אמר המעשר טעון רחיצה, ברוצה לוכל. והן דאת אמר אין המעשר טעון רחיצה, ברוצה ליגע. ולא הוא רוצה לוכל הוא רוצה ליגע ולמה יש הבדל בן רוצה לאכול לרוצה ליגע? אלא משום נטילת סרך שגזרו על אכילת מעשר שמא יבא לאכול תרומה. והתנינן נוטלין לידים למעשר ולתרומה. משמע ששניהם מאותה סיבה. וכי יש בתרומה משום

נטילת סרך? וכיוון שבתרומה זה לא משום סרך, אף במעשר זה לא משום סרך. באמת הכל משום נטילת סרך וכאן לא מדובר בתרומה שלא שייך בה סרך אלא בחולין שנעשו על גב טהרת הקודש שדינם כתרומה מדרבנן. וחולין שנעשו על גב הקודש, לא כחולין הם? תיפתר או כר' שמעון בן אלעזר, או כר' אלעזר בי רבי צדוק. או כרבי שמעון בן אלעזר דתני. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר. פעמים שהידיים תחילה לחולין, ושניות לתרומה. כגון שהכניס ידיו לבית המנוגע. וכיוון שיש מקרה שבו הידיים תחילה תקנו שיטלו ידיים אף לחולין. או כרבי אלעזר בי ר' צדוק דתנינן תמן. חולין שנעשו על גבי הקודש, הרי אילו כחולין. רבי אלעזר בי ר' צדוק אומר. הרי אילו כתרומה. לטמא שנים ולפסול אחד. כל הן דתנינן מטבילין, בארבעים סאה אכן קיימין. והא תנינן הנוטל ידיו לקדש צריך רביעית? א"ר אלעזר כאן בידיים טמאות מטבילין, בארבעים סאה, וכאן בידיים טהורות סתם ידיים די ברביעית. א"ר חנינא בריה דר' הלל. אפילו תימר, כאן וכאן בידיים טהורות א"נ כאן וכאן בידיים טמאות, כאן בקודשי מקדש המקודשין כמו זבחים או מנחות צריך להטביל. וכאן בחולין שנעשו על גב הקדש שהיא כתרומה די בנטילה ברביעית: **תנן**, ולחטאת אם ניטמא ידיו ניטמא גופו: א"ר חנניה, לא שחידשו טומאה לחטאת שלא אמרו שדבר שלא מטמא בשום מקום יטמא בחטאת, אלא אמרו, המיטמא טומאה קלה, כמיטמא טומאה חמורה כמו כאן שאם ניטמא ידיו ניטמא גופו. **אמר ר' יעקב בר אחא בשם רבי אלעזר כתיב** [במדבר יט ט] **ואסף איש טהור את אפר הפרה. מה תלמוד לומר טהור? הרי זה פשיטא מאחר שאם הוא טמא הוא יטמא את האפר. אלא שהתורה לימדה שאפי' את אוספו** [דף יג עמוד ב] **במגרפה אמרה התורה שיהיה טהור שלא יטמא את האפר. מכאן שאפר פרה אדומה ניטמא בהסט על ידי כל טמא לא רק זב. מניין שמטמא בהיסט אולי מטמא במגע דמה אכן קיימין? אם במגרפה של מתכת, והלא פשוטי כלי מתכות טמאין. אם במגרפה של עץ, לא כעומד מחמת דבר טמא הוא שהרי הוא מונח על האדם שמרים את המגרפה עם האפר. ותנן, העיד רבי יהושע ורבי יקים איש הדר על קלל כלי חרס של חטאת שנתנו על גבי השרץ שהוא טמא. דאף שהכלי לא ניטמא שאין כלי חרס מיטמא מגבו האפר טמא, משום דמונח במקום טמא, והתורה אמרה [במדבר י"ט] **והניח מחוץ למחנה במקום טהור: אמר רב הושעיה, תיפתר באוספו בנסר ולא הגביה את האפר כך שלא היה מונח על האדם הטמא. ואפשר שלא ינשא עליו** שהרי כשדוחף, חלק מהאפר עולה על הקרש ומסתמא האדם מגביהו מעט? א"ר יודן אבוי דר' מתניה, תיפתר באוספו במלתרא עבה **שהאפר לא עולה על הקרש. תנן, כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מטמא את מי חטאת ואת אפר חטאת ואת המזה מי חטאת במגע ובמשא. אבל מטמא כלי ריקן טהור לחטאת רק במגע. רבי אבא בר ממל בעא קומי ר' אמי. מה בין אדם טהור לחטאת שנטמא אף במשא, לכלי ריקן טהור לחטאת שלא נטמא במשא? אמר ליה, כתיב ואסף איש טהור. מה ת"ל איש? אלא ליתן טהרה מעולה לאיש, לעשותו כמי חטאת וכאפר חטאת. שכל דבר שמטמא את החטאת מטמא את האדם. אמר רבי יסא בשם רשב"ל, היסט שטיהרתי לך בשרץ, טימאתי לך כאן****

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ו

מתני': הטובל לחולין והוחזק לחולין, אסור במעשר. הטובל למעשר והוחזק למעשר אסור לתרומה. הטובל לתרומה והוחזק לתרומה, אסור לקודש. הטובל לקודש והוחזק לקודש, אסור לחטאת. הטובל לחמור הותר לקל. טבל ולא הוחזק, כאילו לא טבל:

גמ': **תנן, הטובל לחולין והוחזק לחולין. וחולין צריכין כוונה? דרובא אתא מימור לך, אפילו טובל לחולין והוחזק לחולין, אסור במעשר. לא כן א"ר אלעזר, כמיניין החולין כן מיניין המעשר שגם במעשר יש רק עד שני כמו בחולין, אז למה אם טבל לחולין לא הוחזק למעשר? כאן לאכילה וכאן למגע שלענין אכילה החמירו כמו שראינו שהצריכו נטילת ידיים אפילו לפירות. הטובל סתם, מותר בכלום. והא תנן, טבל ולא הוחזק, כאילו לא טבל? א"ר יוחנן, במזוקק לכולן שידע שעומד לגעת בחטאת ולאכל קדשים ותרומה ומעשר. עודיהו רגליו משוקעות במים, מחזיק עצמו לכל טהרה שירצה. תמן תנינן, מקל שהיא מליאה משקין טמאים שהוא רטוב, כיון שהשיקה למקוה טהרה שכל המים שעל המקל נעשו חיבור למקוה, דברי ר' יהושע. וחכ"א עד שיטביל את כולה.**

ר"ש בן לקיש אומר, מה פליגין? בטומאה קלה. אבל בטומאה חמורה, אף ר' יהושע מודה. ר' יוחנן אמר, אף בטומאה החמורה פליגין. מתניתא פליגא על רשב"ל, דתנן עודיהו רגליו משוקעות במים, מחזיק עצמו בכל טהרה שירצה ורואים שקטפרס נחשב חיבור גם לטהר מטומאה דאורייתא. פתור לה, בשהיה טמא מדרבנן כגון באוכל אוכלין טמאין ושותה משקין טמאין. לא כן א"ר יעקב בר זבדי אמר ר' אבהו בשם רשב"ל, האוכל אוכלין [דף יד עמוד א] טמאין, ושותה משקין טמאין, גופו טהור אם טבל אפילו בלא כוונה. ולמה אמרה המשנה שנטהר רק אם כיוון? שם מדובר שהיה טהור לתרמה ושתה משקין טמאין ורוצה להמשיך לאכול תרומה, בזה די אם טבל אף בלא כוונה. אבל כאן אחר שאכל תרומה רוצה לאכול קדשים מכיון שנתן דעתו לטהרה מעולה ממנה שרוצה לאכול קדשים, צריך כוונה. מתניתא פליגא על רשב"ל, דתנן מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות. וירדו שנים וטבלו, שניהן טהורין. זה אחר זה, הראשון טהור והשני טמא שהמקוה נעשה חסר. רבי יהודה אומר, אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים, אף השני טהור שהמים שעליו חיבור למקוה. ועוד היא בטמאה דרבנן כגון באוכל אוכלין טמאין, ובשותה משקין טמאין. מתניתא פליגא על רשב"ל דתנן, צנון שבמעה, אשה נידה מדיחתו והוא טהור שמים המחוברים לקרקע אינם מכשירים לקבל טמאה. העלתו כל שהוא מן המים, טמא שהמים שעליו נחשבים תלושים ומכשירים לטמאה. ותני עלה, ר' יהודה מטהר משם ר' יהושע שכל עוד שהוא נוגע במים המים שעליו חיבור. ונידה לא טומאה חמורה היא? הדא פליגא על רשב"ל ולית לה קיום

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ב הלכה ז

מתני': בגדי עם הארץ מדרס לפרושים שאוכלים חולין בטהרה. בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה. בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש. יוסי בן יעזר היה חסיד שבכהונה, והיתה מטפחתו מדרס לקודש. יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו, והיתה מטפחתו מדרס לחטאת:

גמ': תנן, בגדי עם הארץ מדרס לפרושים שאוכלים חולין בטהרה. אמר ר' יסא בשם רבי יוחנן, רק במגעות שהבגד אינו נטמא מדרס, אלא אם הם נגעו בו בגופם תוך כדי ישיבה ולא כמו זב רגיל שאפילו מאה מצעות זו על גב זו כולם טמאות מדרס. וגם אינו מטמא אלא במגע שרק אם נוגע בהם נטמא אבל לא גזרו שיהיו לגמרי כמדרס שמטמא גם במשא ובהיטט אפילו ללא מגע. ר' זעירא בעא קומי ר' יסא, מאיכא נטמא הבגד הזה מדרס הרי כדי שיהיה מדרס צריך שישב עליו ואם יושב עליהם כשהוא לבוש אין כאן מגע שהרי בגדיו חוצצים? א"ל, תיפתר שהיתה אשתו של עם הארץ יושבת עליו ערומה והוא הדין שהוא ישב עליהם כשהוא ערום. שמואל בר אבא בעא קומי ר' זעירא, כמה דאת אמר תמן, אין מדרס בחולין, ויש מדרס בחולין ע"י מגע? ודכוותה אין משא בחולין, ויש משא בחולין ע"י מגע? כמו שאמרנו שבמעלה זו שעשו אינו מטמא מדרס כמו זב גמור אפילו בלא מגע. אלא רק אם ישב ערום שהיה גם מדרס וגם מגע. אולי גם מה שנאמר שאינו מטמא במשא, זה רק משא ללא מגע. אבל אולי אם נושא גם נוגע כן נטמא. ר' שמואל אחוי דר' הושעיה אמר, רבי ירמיה בעי, ישיבה על הכסא ונגעה בו מהו? מה נפשך, אם משא, הרי משא. אם מגע, הרי מגע הרי אמרנו שכדי שיטמא מדרס צריך שגם תשב עליו וגם תגע והרי כאן גם ישיבה וגם נגע אז פשיטא שיטמא אז מה השאלה? השאלה היא האם כמה דאת אמר במשא במדרס,

עד שינשא רובו, ודכוותה במגע שאמרנו שצריך שתגע בגופה, עד שיגע ברובו? תנן, בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה. גופו של פרוש, מהו שיעשה כזב אצל התרומה? התיב רבי יוחנן [דף יד עמוד ב] והא תנינן, המניח ע"ה בתוך ביתו לשומרו. בזמן שהוא בעל הבית רואה את הנכנסין ואת היוצאין, האוכלין והמשקין וכלי חרש פתוחין, טמאין, אבל המשכבות והמושבות וכלי חרש מוקפין צמיד פתיל, טהורים. ואם אינו רואה לא את הנכנסין ולא את היוצאין אפילו מובל אפילו כפות הכל טמא. משמע שעם הארץ אינו כזב. דאין תימר עשו גופו כזב אצל התרומה, אפילו מוקפין צמיד פתיל יהיו טמאין שהרי זב מטמא בהיטט וגם המשכבות והמושבות יהיו טמאין. א"ר יודה בר פזי, תיפתר ששם מדובר בעם הארץ אצל הפרוש, שאולי שם הקלו שע"ה לא יהיה כזב גמור. אבל השאלה היתה לגבי פרוש האם עשו אותו כזב אצל תרומה שאולי שם החמירו יותר ולית שמע מינה כלום. א"ר מנא, כן א"ר יוסה רבי. כל מה דאנן קיימין הכא במשנה הזו, בתרומה אנן קיימין. תדע לך שהוא כן, דתנינן תמן, ואם אינו רואה את הנכנסים והיוצאים אפי' מובל ואפילו כפות הכל טמא. כלום אמרו טמאין, לא משם היסט? שחששו שמא אשתו נידה נכנסה והיטיטה את הכלים המוקפים צמיד פתיל. והרי לא גזרו היסט עם הארץ בחולין לא כן א"ר יוחנן, לא חצצות כגון בית שהיה בו מת וסתמו בכלי חרס שאינו מיטמא בגבו את פתח עליה. הרי זה חוצץ ולא חוששים שמא היה הכלי טמא ואינו חוצץ, ולא היסטות. אם עם הארץ היסט כלי חרס מוקף צמיד פתיל לא נטמא, ולא רשות

עם הארץ שאם כלי של חבר נכנס לרשות עם הארץ לא חוששים שמא הוא טימא אותו. **כל הקולות הללו נאמרו רק בחולין ולא אצל התרומה. ואם חוששין משום שמא הסיטה אותם אשתו של עם הארץ על כרחך שמדובר בתרומה. אבל מכאן שעם הארץ עצמו אפילו בתרומה לא מטמא בהסט.** אחר ששאלנו אם גופו של פרוש כזב אצל תרומה שואלת הגמרא **גופו של אוכל תרומה, מהו שיעשה כזב אצל הקודש? נישמענה מן הדא דתנן, החותך שפופרת של קודש. החותכה והמטבילה טעון טבילה, קדם לכן לשם קדש, שלא יטמא אותה. ניחא חותכה שאי אפשר שלא יגע. אבל למה המטבילה טעון טבילה? הרי יכול להטביל בלא שיגע על ידי שיכרינה בסיב ויטבילה. אלא מכאן שהוא מטמא בהיסט כזב, לכן חייב לטבול אף שאינו נוגע בגופו. תיפתר, שאין הכוונה חותך או מטביל, אלא בשחתכה על מנת להטבילה. אבל אם רק בא להטבילה בלא מגע אינו צריך טבילה, שאינו מטמא בהיסט** והחידוש הוא שלמרות שכוונתו להטביל אותה, חייבו אותו לטבול לקדש שמא היה טמא טומאה חמורה ויזכר. **גופו של אוכל קודש, מהו שיעשה כזב אצל החטאת? נישמענה מן הדא דתנן, שני לגינים כד חרס שאינו מטמא מגבו, אחד טהור לקודש, ואחד טהור לחטאת שנגעו זה בזה, שניהן טהורין אף שהאדם שהיה טהור לקדש הצמיד את הכד הטהור לקדש ונגע בכלי הטהור לחטאת והיסט אותו מעט. מכאן שאינו כזב. שאם היה כזב היה הכלי נטמא בהיסט. והא מתניתא פליגא דתנן, עשה את הטהור לחטאת שהיטיט כלים או אדם שאינם טהורים לחטאת, כמסיט רוקו ובשכבת זרעו של טהור לתרומה, וניטמא. משמע שגופו טמא כזב שהמסיט אותו נטמא. היא טהור לתרומה היא טהור לקודש מכאו שבשניהם גזרו על גופו שיהיה טמא כזב**

הדרן עלך פרק אין דורשין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה א

מתני': חומר בקודש מבתרומה, שמטבילין כלים בתוך כלים בתרומה אבל לא בקודש. אחוריים ותוך ובית צביעה בתרומה אבל לא בקודש. הנושא [דף טו עמוד א] את המדרס נושא את התרומה, אבל לא את הקודש. בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש. לא כמידת הקודש מידת התרומה. שבקודש מתיר ומטביל ואחר כך קושר. ובתרומה קושר ואח"כ מטביל:

גמ': תנן, חומר בקודש מבתרומה, שמטבילין כלים בתוך כלים בתרומה אבל לא בקודש שחששו שמא לא יכנסו מים במקום המגע. אמר ר' חייא בשם רבי יוחנן, מפני שאוכלי תרומה זריזין ואם יראו שהכלי הפנימי מכביד ולא נכנסים מים הם ידאגו להרים אותו קצת, ואוכלי קודש אינן זריזין. א"ר חנניה קומי ר' מנא, אם הסיבה בגלל שהכהנים זריזים הדא היא מעלה? אילו דבר שהוא שוה בזה ובזה, וטמא בזה וטהור בזה, דא היא מעלה. א"ל, תיפתר במזוקק לקדש שאותו אדם נזקק להטביל כלים גם לתרומה וגם לקדש ואף שמדובר באותו אדם, אם הטביל כלי בתוך כלי בתרומה טהור ובקדש טמא. אמר ר' אילא בשם רבי יוחנן, אם היה דבר טמא כבד כליטרא, אפילו לתרומה אין מטבילין אותו בתוך כלי: אבא שאול אומר, אף בתרומה אין מטבילין כלי בתוך כלי, אלא בסל וגרגותני בלבד שבטוח יעברו מים. א"ר יוחנן, אבא שאול ור' שמעון שניהם אמרו דבר אחד. דתנינן תמן, האוחז באדם ובכלים ומטבילין, טמאים. וכשהוא מדיח את ידיו, טהורין. רבי שמעון אומר, ירפם עד שיבוא בהן המים וזה כאבא שאול שמצריך שיעברו מים ולא די במעט לחות ולכן רק בסל יכול להטביל כלי בתוך כלי. א"ר יוחנן, מסתברא, רבי שמעון יודה לאבא שאול, אבא שאול לא יודי לר"ש. כי אולי אסור להטביל כלי בתוך כלי שמא מחמת הכובד לא יעברו מים כלל, אבל כאן שהרטיב את ידיו די בכך. רבנן דקיסרין אמרי בשם ר' יוחנן, הלכה כאבא שאול. ותני כן, הלכה כדבריו. תנן, אחוריים ותוך ובית צביעה בתרומה אבל לא בקודש. א"ר יונה, מתניתא דר"מ, דתנן, כל הכלים יש להן אחוריים ותוך ויש להם בית צביעה שאם נטמא בית הצביעה או אחורי הכלי, תוכו לא נטמא ר' טרפון אומר לעריבה גדולה של עץ אבל בכלים קטנים חוששים שכשיבא לגעת באחד יגע בשני רבי עקיבא אומר לכוסות, ר' מאיר

אומר לידיים הטמאות אם נגעו במשקה שבאחורי הכלי או בבית הצביע, הכלי לא נטמא והטהורות אם היו משקים טמאים בבית הצביע ונגע בידיים טהורות באחורי הכלי או בתוכו הידיים לא נטמאו אמר ר' יוסי לא אמרו אלא לידיים הטהורות בלבד אם היו משקים טמאים בבית הצביע ונגע בידיים טהורות באחורי הכלי או בתוכו, הידיים לא נטמאו. אבל אם נגעו בידיים טמאות במשקה שבאחורי הכלי או בבית

הצביע, הכלי נטמא. אבל לדברי חכמים רבי יוסי, עושין כן לא רק בתרומה אלא אפילו בקודש, שאם היו משקים טמאים בבית הצביע ונגע בידיים טהורות בתוך הכלי הידים לא נטמאו. שאין בית צביעה תוך. ולא היא דבכלי קודש כולן כתוך. ואפילו אם נטמא בית הצביעה נטמא תוכו. אמר רבי יונה בשם רבי חייה בר אבא. מעשה שנכנסו שבעה זקנים לעבר את השנה בבקעת רימון. ומי היו? רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ור"ש, רבי נחמיה, ורבי אליעזר בן יעקב, ורבי יוחנן הסנדלר. אמרו [דף טו עמוד ב] כמה מעלות בקודש ובתרומה? רבי מאיר אומר שלש עשרה. רבי יוסי אומר שתיים עשרה. שהוא סובר שאף בתרומה אין בית הצביעה כמו בקדש. א"ר מאיר, כך שמעתי מרבי עקיבה, שלש עשרה. אמר לו רבי יוחנן הסנדלר, שימשתי את ר"ע עומדות, מה שלא שימשתו ישיבות. ור"ע לא אמר שלוש עשרה. אמרו, מה שאמר רבי יוחנן הסנדלר אלכסנדר, לאמיתו הוא. ועמדו משם בנשיקה אף שהיה בניהם ויכוח היה הכל לר"ש וכל מאן דלא ה"ל גולה טלית הוה חבריה קטע פלגא דגולתיה ויהב ליה. ולמה הוון עבדין כן שדאגו שלכולם יהיה טלית? דהוון כולהון דרשין הדין פסוקא, מן שבע שבע אפיין. בשבע פנים [ישעיה ה א] אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו. וקלסון לאחרייא את הדרשן האחרון מה אשכח אפוי בגוה שמצא שבע פנים חדשות אחר שכל אחד כבר דרש בשבע פנים. אמרין, ר"ש בן יוחי הוה. ולמה הוון דחקין מעתה הדא מילתא למה התאמצו בעיבור השנה אף שהיה שעת השמד ולכן התכנסו בבקעת בית רימון ולא במקום הועד? דהוון דרשין מימר [שמות לד יז] אלהי מסכה לא תעשה לך. מה כתוב בתריה? את חג המצות תשמור. אמרין, כל מי שספיקה בידו לעבר את השנה ואינו מעברה, כאילו עובד עכו"ם. מי אתי מיזל לון, אמרון, אתון נחוי עובדין האם מעשנו רצויים והוה חמי חד כיף סלע דשייש. והוה כל חד וחד נסיב חד מסמר וקבע ליה בגויה. והוא נחת ושקע כהדין לייש כמו בתוך בצק, עד כדון הוא קים ומיתקרי כיפא מסמרא. א"ר יוחנן, בית צביעה שאמרו, בין שעשו שקע בפנים בין בחוץ, כדרך שהנקיים שלא רוצים להתלכלך תופסין בו. א"ר זעירה, אי אפשר לומר בנגוב, שאין הידים מיטמות בנגוב. אבל גם אי אפשר לומר במלא משקה, שמכיון שנגע בו טימאהו. אלא כי אנן קיימין, במלוכלך במשקה משקה טופח. אמר רבי יוחנן בשם רבי בנייה, עשו משקה בית צביעה, כמשקה בית מטבחיא שבעזרה. כמא דאת אמר תמן, משקה בית מיטבחיא טהורין במקומן, וטמאין במקום אחר. אף הכה משקה בית צביעה, טמאים במקומן, וטהורין במקום אחר. אמר רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי, משקה בית מטבחיא שיצא לחוץ, ניטמא. והא תנינן, משקה בית מיטבחיא שיצאו לחוץ בקדושתן הן? א"ר יוסה, קיימה רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי, כשיצאו וחדרו. ניטמא משקה העליון בתוך העזרה והיה שותת [דף טז עמוד א] ויורד, רבי אבא ורבי בון בר חייה. חד אמר, במקומו טהור. ירד למטן, טמא. וחורנה אמר, הואיל והוא בא מכח טהרה, טהור. אמר רבי אחא בשם רבי זעירה. הדא דאת אמר, במשקין שניטמו באוכלין. אבל במשקין שניטמאו בשרץ, טמאים הן שטומאת משקה בשרץ מהתורה. תמן תנינן, כל הכלים יש להן אחוריים ותוך ויש להם בית צביעה שאם נטמא בית הצביעה או אחורי הכלי, תוכו לא נטמא. אבל בכלים קטנים חוששים שכשיבא לגעת באחד יגע בשני רבי עקיבא אומר לכוסות, ר' מאיר אומר לידיים הטמאות אם נגעו במשקה שבאחורי הכלי או בבית הצביע, הכלי לא נטמא והטהורות אם היו משקים טמאים בבית הצביע ונגע בידיים טהורות באחורי הכלי או בתוכו הידים לא נטמאו אמר ר' יוסי לא אמרו לידיים הטהורות בלבד אם היו משקים טמאים בבית הצביע ונגע בידיים טהורות באחורי הכלי או בתוכו, הידים לא נטמאו. אבל אם נגעו בידיים טמאות במשקה שבאחורי הכלי או בבית הצביע, הכלי נטמא. וכרבי מאיר דדון עכשיו, הוון ידיו טמאות ואחורי הכוס טהורין, והיה משקה לחוץ על גבי הכוס ואחזו בבית צביעתו, פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס שרבי מאיר סובר שבית הצביעה חלוק מהכלי, ואף אם נטמא בית הצביעה לא נטמא הכלי. האם כשם שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס, כך אין משקה מיטמא מן היד לטמא ככר במקום אחר. היינו האם המשקים טמאים ואם יגעו בכיכר יטמאוהו אלא שלא גזרו שיטמאו את הכלי. או שהמשקין של בית הצביעה בכלל אינם מטמאים? נישמענה מן הדא דתנן, משקין שהיו נתונים בבית צביעתו של כוס, נגע בהן ככר טמא, טימאן. לאי זה דבר טימאן הרי כבר היו טמאין? לא לטמא ככר במקום אחר? לא אמר אלא שנגע בהם כיכר טמא, הא ידים טמאות לא טמאו את המשקין שבבית הצביעה. אלא משקה נתון ע"ג היד ונטמאו ואחזו בבית צביעתו ומלו לתוכו אפי' כן אין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס? או שכל הדין שאין משקה בית הצביעה מטמא זה רק שניטמא בתוך בית הצביעה אבל אם נטמא קדם ואחר כך הגיע לבית הצביעה מטמא. נישמענה מן הדא משקין טמאין נתונין בקרקע, נגע בהן כוס טהור בבית צביעתו ניטמא לא אמר אלא שמשקין טמאים מהקרקע נגעו בבית הצביעה הם מטמאים את הכלי. הא משקים טמאים מן היד לא מטמאים את הכלי. וכו' יוסי דדון עכשיו בשיטת רבי יוסי שאומר שרק לגבי ידים טהורות יש חילוק בין תוך הכלי לבית הצביעה שאם נטמא בית הצביעה ונגע בתוך הכלי

בידים טהורות לא נטמאו ידיו. היו ידיו טהורות ואחורי הכוס טמאים, משקה נתון על גבי היד ואחזו בבית צביעתו. פשיטא שאין משקה מיטמא מן הכוס לטמא את היד. וכשם שאין משקה מיטמא מן הכוס לטמא היד, כך אין משקה מיטמא מן הכוס לטמא ככר במקום אחר? או שרק על הידים לא גזרו שיטמאו אבל דבר אחר כן נטמא. נישמענינה מן הדא דתני, משקין טהורים נתונין בקרקע ונגע בהן כוס שאחריי טמאות בבית צביעתו ניטמאו המשקין. לאיזה דבר ניטמא? לא לטמא הככר במקום אחר? מפני שהן המים על גבי קרקע. הא על גבי היד לא. אלא משקה נתון על גבי הכוס שהיה תוכו טמא ואחזו בבית צביעתו. אפילו כן אין משקה מיטמא מן הכוס לטמא את היד? נישמענינה מן הדא משקין טמאים נתונים בבית צביעתו של כוס נגע בהן כיכר טהור ניטמא הכיכר. לא אמר אלא כיכר אבל יד לא: תנן, הנושא את המדרס הוא נושא את התרומה, אבל לא את הקודש: אמר ר' אבא בשם רב יהודה, מפני מעשה שאירע. מעשה באחד שניקבה חביתו [דף טז עמוד ב] ופקקה בסנדלו שהיתה טמאה מדרס. רבי זעירה ורבי יסא אמרו בשם רבי אלעזר, עבר ונשא, טהור. ואתיא כהיא דאמר רבי אלעזר, יש מהן שאמרו לא ישא. עבר ונשא, טמא. ויש מהן שאמרו לא ישא, ואם עבר ונשא, טהור. א"ר זעירה קומי ר' מנא, לית הדא אמרה, שלא עשו גופו כזב אצל הקודש? אין תימר עשו גופו כזב אצל הקודש, אפילו עבר ונשא יהא טמא שהרי כשנושא את המדרס נעשה טמא ואם עשו אותו כזב הרי הוא מטמא בהסט. אמר ליה, תיפתר במזוקק שטבל לקודש ורק תוך שהוא מוליך את הקדש נטמא. במקרה כזה לא גזרו שיהי כזב לטמא בהסט. תנן, שלא כמידת הקודש מידת התרומה. שבקודש מתיר את החוטים, ומנגב את הנקבים, ומטביל ואחר כך קושר. ובתרומה קושר ואח"כ מטביל. אוכלי תרומה זריזין הן, ואינן חצצין אותה שלא מהדקים חזק והמים נכנסים. אוכלי הקודש אינן זריזין, והן חצצין אותה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ב

מתני': כלים הנגמרים בטהרה, צריכין טבילה לקודש, אבל לא לתרומה. הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה. הרביעי בקודש פסול. והשלישי בתרומה. ובתרומה, ניטמאת אחת מידי, חברתה טהורה. ובקודש מטביל שתיהן. והיד מטמא את חברתה בקודש, אבל לא לתרומה:

גמ': תני מעשה באשה אחת, שהיתה אורגת בגד א' בטהרה. ובאת אצל ר' ישמעאל להישאל לו. אמרה לו, יודעת אני שלא ניטמא, אלא שלא נתתי דעתי לשומרו. מתוך שהוא בודקה, אמרה לו, נידה באת ומתחה עמי בחבל וחוששים שמא משכה את החוט שהיה מחובר לבגד אחר שניגמר והסיטה אותו. באותה השעה א"ר ישמעאל, גדולים הם דברי חכמים שאמרו, כלים הנגמרים בטהרה, צריכין טבילה לקודש, אבל לא לתרומה. שוב מעשה באשה אחת שהיתה אורגת מטפחת אחת בטהרה. ובאת אצל ר' ישמעאל להישאל לו. אמרה לו, יודעת אני שלא ניטמא, אלא שלא נתתי דעתי לשומרו. מתוך שהוא בודקה, אמרה לו. נפסקה נימא אחת וקשרתיה בפ' וחוששים שמא הרוק נשאר עדיין לח בגמר הבגד. באותה השעה א"ר ישמעאל, גדולים הן דברי חכמים שאמרו, כלים הנגמריין בטהרה צריכין טבילה לקודש, אבל לא לתרומה. החותך שפופרת של קודש. החותכה והמטבילה טעון טבילה, קדם לכן שלא יטמא אותה. ניחא חותכה שאי אפשר שלא יגע. אבל למה המטבילה טעון טבילה? הרי יכול להטביל בלא שיגע, על ידי שיכרכינה בסיב ויטבילה. אלא מכאן שהוא מטמא בהיסט כזב, לכן חייב לטבול קדם לכן. תיפתר, אין הכוונה חותך או מטביל, אלא בשחתכה על מנת להטבילה. אבל אם רק בא להטבילה בלא מגע אינו צריך טבילה שאינו מטמא בהסט. והחידוש הוא שלמרות שכונתו להטביל אותה, חייבו אותו לטבול לקדש שמא היה טמא טומאה חמורה ויהיה נזכר ופורש. תנן, הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה. א"ר יהושע בן לוי, עד כאן המעלות הללו קימות רק בקודשי מקדש המקודשים ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש. מיכן והילך, אף בחולין שנעשו על טהרת הקודש. א"ר יוחנן הא דתנן, הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה, מעידותו של רבי עקיבה היא, דתנינן [דף יז עמוד א] תמן, העיד רבי שמעון בן בתירא על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו שטימא את כולו. הוסיף רבי עקיבא על הסולת ועל הקטורת והלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצתם שפסל את כולם שהכלי מצרף. רשב"ל אמר,

יודעין היו שכלי שרת מחברים שנאמר כף אחת הכתוב עשה כל מה שבכף אחד, ומה בא להעיד? על שירי מנחות שיהו מחברין את עצמן אף שאחר הקמיצה, אין השירים צריכים עוד לכלי. אמר ר' יוסה בי ר' זמינה בשם ר' יוחנן, מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין את עצמן? מפני שנזקקו לכיליין קדם לכן לקמיצה. רבי אחא ורבי אילא אמרו בשם ר' יסא, יודעין היו שכלי שרת מחברין. ומה בא להעיד? על הסולת של שירי המנחות ועל הקטורת ועל הלבונה ועל הגחלים שאינם ראויים לאכילה. ניחא סולת וקטורת ולבנה שנזקקו לכלי שרת לקמיצה. ואפשר לאמר שכיוון שקדם היה להם צורך בכלי, הכלי מצרף. גחלים מאי? א"ר בון בר כהנא, תיפטר בגחלים של יה"כ, שכמה שהוא חותה הוא מכניס והם כדקוקים לכלי. אבל בגחלים שבכל יום, לא שנותים שם יותר מהשיעור. כהיא דתנינן תמן. בכל יום חותה בשל ד' קבין ומערה בתוך של שלשת קבין וכ"ו נתפזר ממנו כקב גחלים, היה מכבדן לאמה. ובשבת, כופין עליו פסכתו. א"ר מתניה, אף בגחלים של כל יום הכלי מצרף. וכי סולת וקטורת ולבונה וגחלים, יש להן שיעור אצל זה שהכלי מצרף רק כשיעור? הרי אי אפשר שיתן בדיוק כשיעור, ולמה הכלי מצרף את הכלי? לא מפני שנזקקו לכיליין? אף הכא מפני שנזקקו לכיליין. את הקומץ היו מניחים בכלי שרת ומקטירים אותו ר' בון בר חייה בעי, קומץ מהו שיקרב בשני כלים? התיב ר' חנין, והא תנינן הכלי מצרף. אין תימר שקומץ קרב בשני כלים, ליידיא מילה תנינן הכלי מצרף הרי אינו צריך לכלי? הוא סבר שמא שנאמר שיש לו צורך בכלי, הכוונה באותו הכלי דווקא, אבל אם יכול להעבירו לכלי אחר אינו מצרף א"ר אלעזר דרומיאי, לא כן א"ר יוסי בי ר' זמינה בשם רבי יוחנן, מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין את עצמן? לא מפני שנזקקו לכיליין לפני הקמיצה? אף הכא שנזקקו לכיליין שלפני הקמיצה היו חייבים להיות בכלי אחד. רבי מתנייה אמר, וכי סולת וקטורת ולבונה וגחלים לא בכמה כלים הן קריבין, ואת אמר הכלי מצרף. אף הכא הכלי מצרף. כהנא שאל לרבנין דתמן, מנחה חלוקה [דף יז עמוד ב] בגסה הכלי שבו הביאו את המנחה נקרא גם ביסא, אם הניח מקצת המנחה בצד אחד ומקצתה בצד שני, ולא נגעו זו בזו ניטמאת זו ניטמאת זו? א"ל ניטמאת זו ניטמאת זו. אם הטומאה לא נגעה במנחה אלא היתה באויר הכלי, האם קפצה טומאה? אמרון ליה, קפצה טומאה. אפ"י אחרת בינתיים? כגון חצי מנחה בצד זה וחצי בצד שני ובאמצע הניח סולת למנחה אחרת אמרון ליה, אפילו אחרת בינתיים. האם קומץ מזו לזו אף שמנחה אחרת מפסיקה בניהם? א"ל, שמועה לא שמענו, משנה שנינו, כהיא דתנינן תמן, שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו. אם יכול לקמוץ מזו בפ"ע ומזו בפ"ע, כשירות. ואם לאו, פסולות. ואין שיריה של זו במקום שבו הן מעורבות, מפסיקין לזו ואמרנו שיכול לקמוץ. כי אתא ר' יעקב בר אחא אמר, ר' יסא אמר בשם רבי יוחנן, קומץ מזו על זו, ניטמאת זו ניטמאת זו. והאמצעית שלא שייכת לאותה מנחה לא ניטמאת. לא כן תני, כף אחת. שהיא עושה מה שבתוכה אחת. ולמה האמצעית לא ניטמאת? א"ר חיננה, אין הכלי מצרף אלא דבר שהוא ראוי לו. רשב"ל בעי, צריד של מנחות מנחה יבשה שמקבלת טומאה רק מפני שחיבת הקדש מכשירה אותה, מהו שיעשה מניין ראשון ושני לטמאה כמו כל דבר שנטמא או שחיבת הקדש רק גורמת שיפסל אבל לא נטמא? התיב ר' אלעזר, והכתיב [ויקרא יא לד] מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא. את שטומאתו על ידי הכשר מים, עושה מיניין. את שאין טומאתו על ידי הכשר מים, אינו עושה מיניין. התיב רבי יוחנן, הרי נבלת עוף הטהור, הרי היא מטמא טומאת אוכלים בלא הכשר, ובלא טומאה מפני שסופה לטמאות טומאה חמורה ומונים בו ראשון ושני. מאי כדון? כתיב מכל האוכל אשר יאכל את שטומאתו משם אוכל, עושה מיניין. ואת שאין טומאתו משם אוכל, אינו עושה מיניין. נבלת עוף טהור טמאתו משום אוכל לכן עושה מיניין. וחיבת הקדש אינה משום אוכל, שהרי היא מכשירה אף את הקטורת הלבונה והגחלים שאינם אוכל, ולכן אינה עושה מיניין. אמר ר' יונתן בשם רבי, האוכל אוכל שלישי בתרומה, נפסל גופו מלול בתרומה. ר' שמואל בר רב יצחק בעי, מה רבי כר"א? דתנינן תמן, רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון, אוכל שני שני, אוכל שלישי שלישי. רבי יהושע אומר, האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני. שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה. שלגבי תרומה הוא טהור לגמרי. דברי הכל היא, שלא אמר רבי יהושע שאם אכל שלישי הוא טהור, רק לעניין שלא פוסל תרומה במגע. אבל באכילה גם רבי יהושע מודה שהוא פסול מדרבנן כדי שיהא בדל מן התרומה. ודכוותה האוכל אוכל שני במעשר, נפסל גופו מלול במעשר? נישמענה מן הדא, דתנן, כל הטעון ביאת מים מד"ס, מטמא את הקדש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ, וחכמים אוסרים [דף יח עמוד א] במעשר. מכאן שאפילו נטמא בשני, נפסל גופו מלול במעשר שהלכה כחכמים. וא"ר שמואל בשם ר' זעירה, מהו וחכמים אוסרין במעשר, נפסל גופו מלול במעשר. ודכוותה האוכל אוכל רביעי בקודש, נפסל גופו מלול בקודש? נישמענה מן הדא, דתנן, אונן נוגע

ואינו מקריב ואינו חולק לאכול לערב. וא"ר ירמיה בשם ר' אבא בר ממל. עשו אותו את האון כאוכל אוכל רביעי בקודש שמותר לו לנגוע בקדשים ואסור לו לאכול. הדא אמרה, האוכל אוכל רביעי בקודש, נפסל גופו מלוכל בקודש. עד כדון בקדשי מקדש המקודשין. ואפי' בחולין שנעשו על טהרת הקודש? נישמעינה מן הדא, דתנינן תמן, השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם. כשירין ונאכלים בידים מסואבות. לפי שלא הוכשרו בדם. ר"ש אומר, הוכשרו בשחיטה. במאי עסקינן? אי בקדשים הרי חייב שיצא דם כדי לזרוק על גבי המזבח. ותרומה לא שייך בבהמות ואם בחולין הרי היידיים שהם שניות לא מטמאות בחולין. אמר ר' אלעזר בשם רבי הושעיה, מתני' בחולין שנעשו על גב הקודש, כר' יהושע שסובר שחולין שנעשו בטהרת הקודש כקודש דמי. ר' זעירא ור' יסא ר' יוחנן ור' ינאי אמרו בשם רבי, האוכל אוכל שלישי בתרומה, נפסל גופו מלוכל בקדש. ולא מתני' היא? דתנן רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון אוכל שני שני אוכל שלישי שלישי רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני. שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה שהשלישי שני לקודש. מתני' בקודשי מקדש המקודשין. דרבי אתא מימר לך, אסור בחולין שנעשו על גב הקודש. א"ר בון בר חייא קומי ר' זעירה, אף בזה אין חידוש דמתניתין אמרה כן, דתנן את לחם הפנים היו מניחים בתוך תבנית שלכל כיכר היה מעין גומא שבה היו מניחים את הלחם ככרות הקודש וכן מים המקודשים המונחים בכלי העשוי גומות גומות אמ נטמא אחד מהן בשרץ נטמאו כולן, שהכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא בתרומה. ומים קדושים על כרחך זה מים שנעשו על טהרת הקדש, מכאן שחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש. באש לך האם רע לך לאמר שיש בדברי רבי חידוש, שהמשנה דיברה על חולין שנעשו על טהרת הקדש שהם כקדש, שכוונתו היתה לך. אתא רבי מימור לך, עשה משקה רוק פיו כמשקה קודש אף שלא התכוון לך ונטמא משלישי בתרומה ומטמא את האוכל. א"ר זעירה, כמה דאת אמר תמן, עשה את הטהור לחטאת, כמי חטאת וכאפר חטאת שכל מה שמטמא את החטאת מטמא את האדם. כדתנן, כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מטמא את מי חטאת ואת אפר חטאת ואת המזה מי חטאת במגע ובמשא. אף הכא עשה משקה פיו כמשקה קודש. שהאוכל על טהרת הקדש החמירו בו שכל מה שמטמא קדש מטמא אותו ומשקה פיו כמותו. ר' זעירא ר' יסא ר' יוחנן ור' ינאי אמרי, ולא ידעין אין מטי בה בשם רבי. מתניתא דתנן רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני. שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה. מינה קיומה ראה למה שהם אמרו בשם רבי שהאוכל אוכל שלישי בתרומה, נפסל גופו מלוכל בקדש ומינה תברה. מינה קיומה, דתנן שהשלישי שני לקודש, ולא שני לתרומה, לחולין שנעשה על טהרת התרומה, [דף יח עמוד ב] משמע שאם נעשה על טהרת הקודש, נעשה גופו שני אצל הקודש. מכאן שחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש. מינה תברה, דתנן, שהשלישי שני לקודש, ולא שני לתרומה לחולין שנעשה על טהרת תרומה. אבל אם נעשה לטהרת הקדש, נעשה גופו שני אצל התרומה, וכל שכן אצל הקדש. משמע שאם נעשה על טהרת הקדש, נעשה שני גם לתרומה, ולא כפי שהם אמרו בשם רבי שאסור לאכול רק קדש אבל תרומה מותר. תני, אמר רבי יוסי. מניין לרביעי בקודש שהוא פסול? ודין הוא. מה אם מחוסר כיפורים שאינו פסול בתרומה, הרי הוא פסול בקודש. שלישי, שהוא פסול בתרומה, אינו דין שיפסול בקודש? הרי למדנו לשלישי מן הכתוב דכתיב [ויקרא יא לג] וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא. השרץ אב והכלי ראשון והאוכל שבתוכו שני אינו אומר טמא, אלא יטמא. לטמא את אחרים. מכאן שהשני עושה שלישי בתרומה. ולרביעי מקל וחומר. התיב רבי יוחנן. אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח. שהוא פסול בתרומה, שטבול יום שנגע בתרומה פסל אותה ואותה תרומה שנפסלה, אינה פוסלת בקודש. דאפילו אם נגע טבול יום באוכל קדש, אן אותו אוכל פוסל אוכל אחר דתנן. טבול יום, כשם שפוסל את התרומה כך פוסל אב לא מטמא את הקדש. אמר ר' חייא בשם רבי יוחנן. אתייה דרבי יוסי שסובר שלמדנו לשלישי מן הכתוב, ולרביעי מקל וחומר, בשיטת ר' עקיבה רבו. כמה דרבי עקיבה אמר, יטמא, יטמא אחרים. ומכאן למד ששני עושה שלישי דבר תורה. כן רבי יוסי אמר יטמא, יטמא אחרים. אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינה. לית ר' יוסי צריך להדין קל וחומר כדי לפסול רביעי בקדש. אלא קרייה דרש רבי יוסי. כתיב [ויקרא ז יט] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. אשר יגע, זה שני שנגע בראשון. בכל טמא. זה שלישי שנגע בשני. לא יאכל. למה לי לא יאכל? הרי כבר נאמר באש ישרף. אלא סוף טמא, היינו מי שיגע בו שהוא שלישי לא יאכל, מכאן לרביעי בקדש שהוא פסול. מנין לשלישי שהוא טמא? כתיב וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא שהכלי נעשה ראשון והפירות שני וכתוב יטמא שיטמא אחרים. עד כדון, באוכלין שניטמאו

באור כלי חרש שנטמא בשרץ. אוכלין עצמן שניטמאו בשרץ מניין שהם מטמאין אוכל לטמא אחרים? ודין הוא. מה אם הכלים שאינן מיטמאין מאויר כלי חרש שנטמא בשרץ, הרי הן מיטמאין בשרץ לטמא אוכלין לטמא אחרים. אוכלין עצמן שניטמאים באויר כלי חרש שנטמא בשרץ, אם ניטמו בשרץ, אינו דין שיטמאו אוכלין לטמא אחרים? עד כדון אם יסבור רבי יוסי כר"ע שדורשים את המלה יטמא שיטמא אחרים ורביעי בקדש מק"ו. אבל אם יסבור כר' ישמעאל. מנין שרביעי בקדש טמא? דתני ר' ישמעאל. כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא. זה ראשון שנגע בכל טמא באב הטמאה. לא יאכל, לרבות את השני. השלישי בתרומה מניין? ודין הוא. ומה אם טבול יום שאינו פוסל בחולין, הרי הוא פוסל בתרומה. שני שהוא פסול בחולין, אינו דין שיפסול בתרומה? רביעי בקודש מניין? ודין הוא. מה אם מחוסר כיפורים שאינו פסול בתרומה, הרי הוא פסול בקודש. שלישי שהוא פסול בתרומה, אינו דין שיפסול בקודש? הא למדנו, לראשון ולשני מן הכתוב. ולשלישי מן הדין ק"ו. ולרביעי מקל וחומר. וכי בקדשין דנין מהדין מדין שבעצמו נלמד מהדין?, אלא הלימוד רק אסמכתא, שהכל משועבד להלכה, שהלכה למשה מסיני שיהא השלישי פסול בתרומה והרביעי בקודש. תני, ובתרומה אם ניטמא אחת מידיה, חבירתה טהורה, ומטמאה את הקודש דברי רבי. ר' יוסי בי ר' יודה אומר, לפסול בקודש אבל לא מטמא. מה רבי כר' יהושע? דתנין תמן, כל הפוסל את התרומה, מטמא את הידים להיות שניות. והיד מטמא את חבירתה, דברי ר' יהושע. דר' יהושע רובא מן דרבי. מה דאמר רבי, רק בקודש מטמא אבל בתרומה פוסל. ומה דא"ר יהושע, אפילו בתרומה מטמא. תני, והיד מטמא את חבירתה בקודש, אבל לא לתרומה. אמר ר"ש בן לקיש, לא שנו אלא חבירתה, הא [דף יט עמוד א] אחרת לא. ר' יוחנן אמר, אפילו אחרת. ר' ירמיה ור' אמי אמרו בשם ר' יוחנן, אפילו ככר. אמרין, חזר ביה ר' יוחנן מן הדא שהרי היד רק שני ואין שני מטמא כיכר בחולין, מה אמר כה עד לא יחזור ביה מה גרם לא לחזור בו? מהא דתני, והיד מטמא את חבירתה. לא אמר אלא לטמא חבירתה. על שם כל הפוסל את התרומה, מטמא את הידים להיות שניות והיד שיהא שניה ופוסלת תרומה, עושה את היד השניה לשני. הא לטמא ככר, כל עמא מודיי שאינו מטמא, על שם שאין שני עושה שני

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ג

מתני': אוכלין אוכלים נגובים שלא הוכשרו לקבל טמאה בידיים מסואבות בתרומה אבל לא בקודש. האונן והמחוסר כיפורים צריכין טבילה לקודש. אבל לא לתרומה:

גמ': תנן, אוכלין אוכלים נגובים בידיים מסואבות בתרומה אבל לא בקודש. א"ר חנניה בן אנטיגוס, וכי יש אוכלים נגובין אצל הקודש הרי חבית הקדש מכשירתם? הב"ע בתוחף לו חברו את החררה בשפוד ואוכל עמה כזית בשר. בתרומה מותר אבל לא בקודש. תמן תנינן, היה אוכל דבילה שלא הוכשרה בידיים מסואבות, הכניס ידו לתוך פיו ליטול את הצרור ר"מ מטמא שהרוק מכשיר ור"י מטהר שהרוק אינו משקה עד שיתלש. אמר חזקיה, לא שנו אלא דבילה, שהוא רוצה במשקין שעל אצבעו. הא שאר כל הדברים, לא. רבי יוחנן אמר, לא שנייא, היא דבילה היא שאר כל הדברים. מתניתא פליגא על חזקיה דתנן, אדם שנגע במגע טמא מת ונעשה ראשון, שהיו אוכלין ומשקין בתוך פיו, הכניס ראשו לאויר תנור טהור טימאהו. שמשקין טמאים שנכנסו לאויר תנור טימאהו. וטהור שהיו אוכלין ומשקין בתוך פיו, הכניס ראשו לאויר תנור טמא, ניטמא. ניחא משקין טמאין, אוכלין איך נטמאו מאיכן הוכשרו? לא ממשקה פיו? מכאן ראייה לרבי יוחנן שהרוק תמיד מכשיר. תיפותר או בדבילה שמינה, או באוכלין שהוכשרו עד שהן מבחוץ. מתניתא פליגא על רבי יוחנן דתנן, אוכלין [דף יט עמוד ב] אוכלין נגובין בידיים מסואבות בתרומה אבל לא בקודש. ואם הרוק מכשיר, למה התיירו בתרומה? פתר לה בזורק ישר לגרון. אם בזורק, אפילו בקודש. שמא ישכח ויגע. אם שמא ישכח ויגע, אפילו בתרומה יהא אסור? מאי כדון? אוכלי תרומה זריזין הן, ואינו שוכח. אוכלי הקודש אינן זריזין, והוא שכת. תנן, האונן והמחוסר כיפורים צריכין טבילה לקודש. אבל לא לתרומה. תמן תנינן, אונן נוגע ואינו מקריב, ואינו חולק לוכל בערב. תמן את אמר, מותר ליגע, והכא את אמר אסור ליגע עד שיטבול? א"ר יבוי, כאן בשהסיע דעתו, וכאן בשלא הסיע דעתו. רבי יוסה בעי, אם בשהסיע דעתו, אפילו בתרומה יהא אסור? מאי כדון? כהיא דא"ר ירמיה בשם ר' אבא בר ממל. המשנה שלנו שאמרה שאונן צריך טבילה זה כדי לאכול עשו אותן

כאוכל אוכל רביעי בקודש. כמו שהאוכל אוכל רביעי בקודש, אסור לוכל ומותר ליגע. אף הכא אסור לוכל ומותר ליגע. תמן תנינן שבית שמאי אומרים, יולדת צריכה טבילה באחרונה בסוף ימי טהרה. וב"ה אומרים, אינה צריכה טבילה באחרונה. מה אכן קיימין? אם לאכילת תרומה, קשיא על דבית שמאי, ולא טבולת יום היא שהרי טבילה בסוף ימי טמאה, ואין טבול יום מעריב שמשו ואוכל? אם לאכילת קדשים, קשיא דבית הלל. ולא מחוסרת כפרה היא? ואין מחוסר כפרה טעון טבילה אצל הקודש? אין תימר שהמחלוקת בקודשין אכן קיימין תמן, אבל בתרומה דברי הכל אין צריך טבילה, הדא דתנינן הכא ברישא, המחוסר כיפורים צריך טבילה לקדש, דברי ב"ש היא. וסיפא שלא מצריך טבילה לתרומה. כדברי הכל היא. אין תימר שהמחלוקת בתרומה אכן קיימין תמן, אבל בקדשים דברי הכל צריך טבילה. הדא דתנינן הכא, רישא שצריכים טבילה לקדש דברי הכל היא, וסיפא שלתרומה אכן צורך בטבילה דברי ב"ה היא. א"ר שמואל בר אבדומי קומי ר' מנא, המחלוקת בתרומה אכן קיימין תמן. והכא בין הרישא בן הסיפא דברי הכל היא וטעמון דב"ש תמן, מפני ההדיוטות. שלא יהו אומרים ראינו אשה שופעת דם ואוכלת בתרומה ולא ידעו שמדובר בדם טוהר

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ד

מתני': חומר בתרומה, שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן של קדשים כל ימות השנה, ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה. עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של יין של תרומה, לא יקבלם ממנו. אבל [דף כ עמוד א] מניחה לגת הבאה. אם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קודש, נאמן. כדי יין וכדי שמן המדומעות של תרומה שנאמר מלאתך ודמעך לא תאחר, נאמנין עליהן בשעת הגיתות והבדים קודם לגת שבעים יום:

גמ': תנן, חומר בתרומה, שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, הא בגליל לא. מ"ט? רבי סימון ורבי יהושע בן לוי אמרו בשם רבי פדייה, מפני שפסיקייא של כותים מפסקת. והא תנינן תקוע אלפא לשמן, שנייה לה רגב בעבר הירדן. וכי אין פסוקיות של כותיים מפסקת? א"ר שמי, תיפטר במביא גרגרים זתים שלא הוכשרו וכותשן שם בירושלים. וביהודה נאמנין על היין של קדשים אבל לא על הקנקנים. ובגליל אינן נאמנין לא על היין ולא על הקנקנים. אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי, בן דרום שאמר מגליל הבאתיה, נאמן. ובן גליל שאמר מדרום הבאתיה, אינו נאמן. תנן, ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה. רבי ירמיה סבר מימר, מה שנאמנים בשעת הגיתות, דווקא בתרומה שנעשית על גב הקודש. הא על גב עצמה, לא. א"ר יוסה, ואפילו נעשית על גב עצמה.

מתניתא פליגא על רבי יוסה דתנן, הבדדין והבוצרין כיון שהכניסן לרשות המערה ואינו צריך לראות שהם טובלים דיו דברי ר"מ. רבי יוסי אומר צריך לעמוד עליהן עד שיטבולו, ואם ע"ה נאמנים על התרומה שנעשת על גב עצמה, למה צריך להטביל אותם? פתר לה שלא בשעת הבד. והרי במשנה נאמר שבשעת הגיתות והבדים נאמנים אף על התרומה. אית לך מימר שלא בשעת הגת? הרי בענבים הסחיתה מיד אחרי הבציר. א"ר יצחק בי רבי אלעזר, שהקדים ובצר קדם עד שלא בצרו בה ג' בני אדם וזה נקרא שלא בשעת הגיתות ואז אינם נאמנים. תנן ובשעת הגיתות והבדים נאמנים אף על התרומה. נגעו בו בכד טהרות, בשעת הגיתות והבדים הטהרות טהורות. עברו הגיתות והבדים הטהרות טמאות. ויש כלי חרש משהוא מיטהר חוזר ומיטמא? ולית כל אילין מיליאי כן? הרי כלי חרס יכול להיות טהור ואחר כך להיטמא. אלא כיני נגעו בו בכד טהרות, קודם לגיתות ולבדים הטהרות טמאות, בשעת הגיתות והבדים הטהרות טהורות. ויש כלי חרש משהוא מיטמא חוזר ומיטהר? ולית כל אילין מיליאי כן? הרי כלי חרס יכול להיות טמא ולהישבר ולהיות טהור. אלא כיני נגעו בו טהרות בשעה שהוא מלא, הטהרות טהורות. פינהו הטהרות טמאות. שאינו נאמן אלא בשעה שהכד מלא שמתוך שנאמן על התרומה נאמן על הכד ויש כלי חרש משהוא מיטהר חוזר ומיטמא? ולית כל אילין מיליאי כן? אלא כיני [דף כ עמוד ב] נגעו בו טהרות בשעה שהוא ריקן הטהרות טמאות, מילהו הטהרות טהורות. ויש כלי חרש משהוא מיטמא חוזר ומיטהר? זה באמת חידוש דלית כל אילין מיליין כן. א"ר יוחנן, כושת, וקירויה, ומבוי, וגר, ועם הארץ, הולכין לחומריין. כושת, כ"י דתנינן תמן, הכושת והחמת וראשי בשמים, התייה והחלתית והפילפלין וחלות חריע, נלקחין בכסף מעשר, ואינן מטמין טומאת אוכלין,

שאינם נאכלים אלא נותנים טעם באוכל דברי רבי עקיבה. אמר רבי יוחנן בן נורי, אם נלקחין בכסף מעשר, מפני מה אינן מטמות טומאת אוכלין? אם אינן מטמות טומאת אוכלין, אף הן לא ילקחו בכסף מעשר. מה פוסק ריב"ג שניהם כן או שניהם לא? **אמר ר' יוחנן, כונת ריב"ג לחומרין, שמטמין טומאת אוכלים, ואינן נלקחין בכסף מעשר.** קירויה, כ"י דתנינן תמן, קירויה דלעת יבשה שמשמשת ככלי קיבול שהטבילוה במים שהן ראויין לקדש, מקדשין בה עד שתיטמא. ניטמא, אין מקדשין בה אף אם הטבילוה שמא תפלוט מים טמאים. רבי יהושע אומר, אם מקדשין בה בתחילה, אף בסוף אחר טבילה **מקדשין בה.** אם אינן מקדשין בה בסוף, אף לא בתחילה. בין כך ובין כך, לא יאסוף בתוכה מים **מקודשין** אם מקדש את המים בתוך הקירויה, גם המים שנבלעו בתוכה בטבילה התקדשו. אבל אם אחר שטבל נתן בתוכה מים מקודשים, המים שנבלעו בקירויה לא התקדשו ונמצא שיש מים שלא התקדשו שהתערבו במים שיתקדשו ואין מזים מהם. מה פוסק רבי יהושע, שניהם כן או שניהם לא? **אמר ר' יוחנן, כונת רבי יהושע לחומרין, אין מקדשין בה, לא בתחילה ולא בסוף.** מבוי, כ"י דתנינן תמן, וכן מבוי שניטלה קורתו או לחייו **מותרים בני המבוי לטלטל באותה שבת, ואסורים לעתיד לבא.** ר' יוסי אומר, **אם מותרים באותה שבת, מותרים גם להבא. אם אסורים להבא, אסורים גם לאותה שבת.** מה פוסק רבי יוסי, שניהם כן או שניהם לא? **אמר רבי יוחנן, כונת רבי יוסי לחומרין, אסורין בין בשבת הזאת בין בשבת הבאה.** גר, דתני, גר שנתגייר והיו לו יינות. אמר בריא לי שלא נתנסך מהן. בזמן שנעשו על גב עצמו שרק הוא התעסק ב"ן, טהורין לו וטמאין לאחרים. **ע"ג אחרים, טמאין בין לו בין לאחרים.** ר"ע אומר, אם טהורין לו, יהיו טהורין לאחרים. אם טמאין לאחרים, יהיו טמאין לו. מה פוסק רבי עקיבא, שניהם כן או שניהם לא? **אמר רבי יוחנן, כונת רבי עקיבא לחמריין טמאין, בין לו בין לאחרים.** עם הארץ דתני, עם הארץ שנתמנה להיות חבר, והיו לו טהרות ואמר, בבריא לי שנעשו בטהרה. בזמן שנעשו על גב עצמו שרק הוא התעסק בהם, טהורות לו וטמאות לאחרים. על גב אחרים, טמאות בין לו בין לאחרים. רבי עקיבא אומר, אם טהורות לו, יהיו טהורות לאחרים. אם טמאות לאחרים, יהיו טמאות לו. **אמר רבי יוחנן כונת ר"ע לחומרין, טמאות בין לו בין לאחרים.** אמר רבי ינאי, הרובין בני רבי חייא שהיו נערים ותרגמו את דברי אביהם **היו אומרים, מה שנאמר במשנה שבשעת הגיתות והבדים נאמנים אף על התרומה.** בתרומה שנעשית על גב הקודש. הא על גב עצמה, לא. ואני אומר, אפי' נעשית על גב עצמה. אתיא דר' יוסי כרבי ינאי. ודרבי ירמיה כרובים. תנן, אם אמר לו, הפרשתי לתוכה רביעית בקודש, נאמן. מ"ט? מאחר שהוא נאמן על הקודש, נאמן על התרומה. כדי יין וכדי שמן המדמעות של תרומה. אמר ר' יוסי בי רבי בון, אלו שקודחין ששואבים בהן את הדמעה תרומה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ה

מתני': מן המודיעות ולפנים, נאמנין על כלי חרש. ומן המודיעות ולחוץ, אינן נאמנין. כיצד? הקדר שהוא מוכר את הקדירות. נכנס לפנים מן המודיעות. הוא הקדר, והן הקדירות [דף כא עמוד א] והן הלוקחין נאמן אף שהאנשם הללו באו מבחוץ וראו את הקדר הזה בא מבחוץ אם הקדרות הללו, ואם היו קונים אותם ממנו בחוץ, היו טמאות **יצא, אינו נאמן:**

גמ': תנן, מן המודיעות ולפנים, נאמנין על כלי חרש. מתניתא בכלי חרש הדקים. מתניתא אמרה כן, **דתנן** הוא הקדר והן הקדירות והן הלוקחין. וקדירות לא כלי חרש דקין הן? נגעו בו טהרות שאותו עם הארץ נתן לתוכן מן המודיעות ולפנים כיוון שאינו נאמן על הטהרות טימא משקה את הכלי? **נשמעינא מן הדא.** היה מלא מים, רבי שמעון בן לקיש אמר, נאמן על הכלי, ואינו נאמן על המשקה. רבי יוחנן אמר, **מתוך שנאמן על זה ועל זה.** מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש **דתנן,** אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קודש, **נאמן. דמתוך שנאמן לקדש נאמן לתרומה.** ואף כאן **מתוך שנאמן לכד נאמן למשקה.** א"ר זעירה, הבריתא שאמרה שאם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קודש, נאמן דמתוך שנאמן לקדש נאמן לתרומה תיפותר באומר עד שאני חבר ברגל שכל ישראל חברים הפרשתי שיש שם שני מעלות גם שזה רגל וגם שזה קדש. רבנן דקיסרין אמרי בשם רבי בון בר חייא, טעמא דר"ש בן לקיש, **דאין חבירות למים שכיזון שהמים מצויים לא הקילו בהם**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ו

מתני': הגבאים שנכנסו לתוך הבית. וכן הגבאים שהחזירו את הכלים, נאמנין לומר לא נגענו. ובירושלם נאמנין על הקודש. ובשעת הרגל, אף על התרומה:

גמ': תני, הגבאים שנכנסו לתוך הבית ליטול משכון, הבית טמא. אם אין עמהן עכו"ם נאמנין לומר נכנסנו אבל לא נגענו. פתר לה תרין פתרין. נאמנין לומר נכנסנו אבל לא נגענו, בשאין עדים יודעין שראו שנכנסו ואין מיגו. ובירושלם נאמנין על הקודש, אפילו יש עדים יודעין. פתר לה פתר חורן, נאמנין לומר נכנסנו אבל לא נגענו, לכן צריכה דווקא בשיש עדים יודעין. אבל אם אין עדים, אפילו כשיש עכו"ם עימם נאמנים. דמתוך שיכלו לומר לא נכנסו, נאמנין לאמר נכנסנו ולא נגענו. ובירושלם נאמנין אף על הקודש, אף על פי שיש עדים יודעים. תנן, ובשעת הרגל, אף על התרומה: מ"ט? א"ר יהושע בן לוי שנאמר [תהילים קכב ג] ירושלם הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו. עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים. מעתה אפי' בשאר ימות השנה? א"ר זעירה ובלבד בשעה ששם עלו שבטים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ז

[דף כא עמוד ב] מתני': הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב הרגל. רבי יהודה אומר, יגמור. וחכ"א, לא יגמור. משעבר הרגל היו מעבירין על טהרת עזרה. עבר הרגל ביום הששי, לא היו מעבירין מפני כבוד השבת. ר' יהודה אומר, אף לא ביום חמישי, שאין הכהנים פנויים:

גמ': תנן הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב הרגל. רבי יהודה אומר, יגמור. אמר רבי חנניה בשם רבי יוחנן, התירו סופו מפני תחילתו. שאם אומר את לו, שלא יגמור. אף הוא אינו פותח. ולא יפתח? אף הוא ממעט בשמחת הרגל. אמר רבי שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן, מה פליגי? בחבית של יין. שמשום שמחת הרגל הקילו שאין שמחה אלא בבשר ויין. אבל בחבית של שמן, כל עמא מודיי שאינו גומרה. תנן, וחכ"א, לא יגמור. כיצד הוא עושה? תני ר' חייה, שופכה. תני בר קפרה, שוברה ואינו מוכרה לע"ה שחבר אינו מוכר חולין טמאים. תנא רבי חלפתא בר שאול, מניחה לרגל הבא. אמר ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי, יום טוב שחל להיות בערב שבת אוכל אף בשבת שתשבות הרגל איסור חג כרגל. א"ר זעירה, מתניתא אמרה כן דתנן, ערב הפסח כפסח. ויום טובו, כעצרת. א"ר חנניה, אף אן תנינן דרובא מזה, דתנן, ר' יודה אומר, אף לא ביום החמישי שאין הכהנים פנויים וכל זמן שלא היו מעבירים על טהרת הכלים היו משתמשים בנשאר מהרגל בחזקת טהרה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה

פרק ג הלכה ח

מתני': כיצד מעבירין על טהרת עזרה? מטבילין את הכלים שהיו במקדש. כל הכלים שהיו במקדש היו להן שניים ושלישים. שאם ניטמאו הראשונים, יביאו שניים תחתיהן. כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה. חוץ ממצבח הזהב ומזבח הנחושת מפני שהן כקרקע, דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים מקבלין טמאה מפני שהן מצופין: ואומרים להם הזהרו שלא תגעו בשולחן ויהיה צריך טבילה והערב שמש, ואי אפשר לסלקו ממקומו דכתיב ביה לחם פנים לפני תמיד

גמ': למה הכלים טעונין טבילה? א"ר אבא, אני אומר, שמא היה שם אחד מן הכהנים שנטמא במת ולא הוזה ונגע בכלים. מעתה נחוש לכולן אף לכלים החילופיים שביאו במקום הראשונים? אמר רבי בון בר חיה, אני אומר, שהיה שם אחד מן הכהנים שיצא לדבר עם האשה על עיסקי קינה, ונתזה צינורה של רוק מתוך פיה על בגדיו, וטימאתו. מעתה נחוש לכולם וכל הכהנים יצטרכו טבילה ולא רק הכלים? תיפתר בשניטמא בספק משקין שמטמא כלים מדרבנן ולא מטמא אדם לכן רק את הכלים הטבילו [דף כב עמוד א] והא תנינן, ספק משקין ליטמא טמא, ולטמא טהור? ולמה טמאו את הכלים? תמן בתרומה, וכאן בקודש. חומר הוא בקודש. תני שולחן שניטמא מטבילין אותו בזמנו שקבעו חכמים שמטבילים

את כל הכלים אחר הרגל **אפילו בשבת** שמסירים מעליו את הלחם אין טובלים אלא מניחים עליו לחם חדש ורק אחר הרגל מטבילין אותו, דברי ר"מ. וחכ"א, מיד. **אשכחת אמר, על דעתיה דר"מ, מטמא שני לחמים.** הלחם שהיה עליו והלחם החדש על דעתון דרבנן, אינו מטמא אלא לחם אחד בלבד הלחם שהיה עליו. א"ר יעקב בר סיסי קומי ר' יוסה, ואפי' על דעתיה דר' מאיר, אינו מטמא אלא לחם אחד בלבד. **תפותר שניטמא בספק משקין** שברגל לא גזרו עליהם, ורק הלחם שנשאר על השלחן עד אחר הרגל נטמא, ואז טובלין את השלחן והלחם הבא כבר לא יטמא. **פעם אחת הטבילו את המנורה אמרו צדוקים, ראו פרושים מטבילין לגלגל חמה** שהם סברו שאינה מקבלת טמאה שזה כלי העשוי לנחת. ואינם יודעים שכלי העשוי לנחת אינו מקבל טמאה רק בכלי עץ. **תמן תנין, נכנסו ללישכת הכלים והוציאו משם תשעים וג' כלי כסף וכלי זהב. אמר ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן, כנגד תשעים ושלוש אזכרות שם השם שכתוב בפרשת חגי זכריה ומלאכי. א"ר חונה, חיבתים לאזכרות ואין אלא שמונים ושלוש, כנגד שמונים ושלוש חותמות אנשים שחתמו על האמנה לקיים את המצוות שכתוב בעזרא, שהיה כל אחד ואחד מיחד שמו של הקדוש ברוך הוא וחותם.** אית דבעי מימר כיום מרובה [דף כב עמוד ב] של תמיד יום שיש בו הכי הרבה קרבנות שזה יו"ט ראשון של סוכות שחל בשבת כנגד י"ג פרים וי"ד כבשים ואילים שנים ושעיר אחד. **שלושים ואחד קרבנות ושלוש כלים לכל אחד. תנן, כל הכלים טעונים טבילה חוץ מן המזבח שהן כקרקע דברי ר"א. אמר ר' שילה דכפר תמרתה בשם ר' יוחנן, טעמא דר' אליעזר דכתיב [שמות ל ג] וצפית אותו זהב טהור גגו וקירותיו משמע שהוא כבית שהוא כקרקע. התורה קראת אותו קרקע. עד כדון מזבח הזהב, מזבח העולה מניין? ודין הוא. מה אם מזבח הזהב שהוא אמה על אמה, את אמר קרקע. מזבח העולה, שהוא חמש על חמש לא כ"ש? אית דבעי מימר, ג"ש רבוע רבוע. מה כאן קרקע, אף כאן קרקע. א"ר הילא טעמא דרבנן **שסוברים שהמזבח כן נטמא דכתיב** [יחזקאל מא כב] המזבח עץ **שלוש** אמות גובה **וארכה שתיים אמות ומקצעותיו לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'.** התורה קראת אותו מיטלטל. **דפתח במזבח וסיים בשלחן. להקיש מזבח לשלחן, מה שלחן נקרא מיטלטל** שהרי היו מגביהין אותו להראות לעולי רגלים, **אף המזבח כן.** עד כדון מזבח העולה, מזבח הזהב מניין? ודין הוא. מה אם מזבח העולה שהוא ה' על ה', את אמר מיטלטל. מזבח הזהב שהוא אמה על אמה, לא כ"ש? אית דבעי מימר, ג"ש רבוע רבוע. מה כאן מיטלטל, אף כאן מיטלטל. **תנן, וחכמים אומרים** מקבלים טמאה מפני שהן מצופין. לא ציפוי שהוא עומד מחמתו הוא והוא העיקר והעץ טפל לו? ויהיה טמא ככלי מתכת אף אם לא מיטלטל ולמה היה צריך דרשה מיוחדת שנחשב מיטלטל? לא כן אמר ר"ש בן לוי בשם ר' הושעיה, כעובי דינר גורדיינן היה בו. **ואמר רבי אילא** למלכתו אינו עומד, ואתה רוצה לאמר מחמתו הוא? ואתייה כיי דאמר רשב"ל [שמות ל א] ועשית מזבח מקטר קטורת. אין כתיב כאן אלא מקטר קטורת. המזבח היה מקטיר את הקטורת ובנס הזהב לא הותר אף שהיה דק. ויהא כטבלה שהיא עשויה לילך ולהניח ולמה מקבל טמאה הרי כלי עץ העשויים לנחת **אן מקבלים טמאה?** לא כן אמר ר' אמי בשם רשב"ל, השולחן למה טמא? מפני שמוציאין אותו ומראין אותו לעולי רגלים. וזה המזבח לא במקומו הוא עומד? אף זה שימש כלי שמקומו **קבוע** במקדש ויהא טהור, ולמה טמא? א"ר מנא, **אף שהזהב לא עומד בפני עצמו כיוון שעומד ומשמש עם העץ כאילו עומד ומקבל טמאה.** כיי דתנין תמן, שלש משפלות הן של זבל טמאה מדרס, **ושל תבן טמאה טמא מת, והפוחלץ של גמלים טהור מכלום.** ואמר ר' זעירה, **מפני מה של זבל ותבן טמאין?** מפני שמשתמשין בה על גב חבילה כשהם מלאים זבל. וה"נ מפני שמשתמשין בו ע"ג חבילה כשהעץ והזהב מחוברין והעץ מחזיק את הזהב**

הדרן עלך פרק חומר בקודש וסליקא לה מסכתא דחגיגה וכולא סדרא דמועדא בסיעתא דשמיא